

Labita proti Itálii, rozsudek ze dne 6. 4. 2000

Stěžovatel: Labita

Žalovaný stát: Itálie

Číslo stížnosti: 26772/95

Datum: 06.04.2000

Článek Úmluvy: čl. 1

čl. 2

čl. 27

čl. 3

čl. 31

čl. 41

čl. 48

čl. 5

čl. 8

Rozhodovací formace: Velký senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: mučení, nelidské zacházení, nelidský a ponižující trest, vazba, zákonné zatčení nebo uvěznění, zákonnost vazby

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

6. dubna 2000

VĚC LABITA

(Rozsudek ve věci Labita v. Itálie)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající jako Velký senát, který tvořili soudci L. Wildhaber, předseda, E. Palmová, A. Pastor Ridruejo, L. Ferrari Bravo, G. Bonello, J. Makarczyk, P. Kuris, J.-P. Costa, F. Tulkensová, V. Strážnická, V. Butkevych, J. Casadevall, B. Zupančič, H.S. Greveová, A.B. Baka, R. Maruste, S. Botoucharova, R. Weberová, ad hoc soudce, jakož i PJ. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejném jednání, které se konalo ve dnech 29. září 1999 a 1. března 2000, vynesl posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu v souladu s ustanoveními aplikovatelnými před vstupem v platnost Protokolu č. 11 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 8. března 1999 a Italskou vládou (dále jen „Vláda“) dne 31. března 1999 (článek 5 § 4 Protokolu č. 11 a dřívější články 47 a 48 Úmluvy).

2. Tomu předcházela stížnost (č. 26772/95) proti Italské republice, podaná u Komise na základě dřívějšího článku 25 Úmluvy italským občanem, panem Benedetem Labitou (dále jen „stěžovatel“), dne 10. dubna 1994. Stěžovatel tvrdil, že došlo k porušení článků 3, 5, 6 a 8 Úmluvy, článku 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě a článku 3 Protokolu č. 1.
3. Komise prohlásila stížnost za částečně přípustnou dne 20. října 1997. Ve své zprávě ze dne 29. října 1988 (dřívější článek 31 Úmluvy) vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 3 (jednomyslně), článku 5 § 3 (jednomyslně), článku 5 § 1 (jednomyslně) a článku 8 Úmluvy, že nevznikla žádná specifická otázka z hlediska článku 6 § 3 Úmluvy (jednomyslně) a že byl porušen článek 2 Protokolu č. 4 (jedenadvaceti hlasy proti jednomu) a článek 3 Protokolu č. 1 (třidvaceti hlasy proti jednomu).
4. Dne 31. března 1999 panel Velkého senátu určil, že o případu by měl rozhodovat Velký senát (ustanovení 100 § 1 Jednacího řádu Soudu). Pan B. Conforti, soudce zvolený za Itálii, který se zúčastnil posuzování případu Komisí, se vzdal místa ve Velkém senátu (ustanovení 28 Jednacího řádu Soudu). Vláda proto jmenovala pana Ferrari Bravo, soudce zvoleného za San Marino, aby zde zasedal místo něho (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 29 § 1 Jednacího řádu Soudu).
5. Stěžovatel i Vláda předložili svá memoranda.
6. Veřejné jednání se konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 29. září 1999.

Před Soud předstoupili:

(a) za vládu V. Esposito, rada přidělený k Diplomatičké právní službě, Ministerstvo zahraničnických věcí, poradce,

(b) za stěžovatele V. Di Graziano z Advokátní komoty v Trapani, poradce.

7. Předseda Soudu povolil právnímu zástupci stěžovatele užívat italštinu (ustanovení 34 § 3 Jednacího řádu Soudu).
8. Soud vyslechl vystoupení V. Di Graziana a V. Esposita.
9. Stěžovatel a Vláda předložili z vlastní iniciativy různé dokumenty.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Zadržení stěžovatele a řízení proti němu
3. Stěžovatel byl zatčen dne 21. dubna 1992 v souvislosti s vyšetřováním zahrnujícím čtyřicet šest lidí na základě příkazu k zatčení vystaveného Okresním soudem v Trapani dne 18. dubna 1992. Byl podezřelý z členství v organizaci typu mafie v Alcamu a z řízení finanční společnosti pro svého švagra, ohledně kterého existovalo podezření, že je vůdcem oblastního mafiánského gangu (článek 416 bis trestního zákoníku pokládá členství v organizaci mafiánského typu za trestný čin).

Obvinění proti stěžovateli spočívala zejména na prohlášení jistého B. F., který byl rovněž obviněn z členství v organizaci typu mafie, avšak stal se z něho pentito (bývalý mafián, který se rozhodl spolupracovat se státními orgány). Informace B. F. o stěžovateli byly získány od jistého G. D., který byl zabit Mafií dne 25. října 1989, a ten zase získal informace od jiné zemřelé oběti Mafie, jistého F. M.

11. Stěžovatel byl původně držen ve vazbě ve věznici v Palermu, kde strávil v izolaci třicet pět dní.
12. Jeho první žádost o kauci byla zamítnuta Okresním soudem v Trapani dne 6. května 1992.

Okresní soud zejména konstatoval, že i když prohlášení učiněná B. F. ohledně začlenění stěžovatele

do Mafie neposkytují žádnou informaci nebo objektivní důkaz o skutečné roli a činnosti stěžovatele, mohou nicméně být dostatečným důvodem opravňujícím k vazbě, a to s přihlédnutím k důvěryhodnosti a spolehlivosti různých prohlášení, která B. F. učinil ohledně jiných osob či událostí souvisejících s Mafií (soud aplikoval kritérium „globální důvěryhodnosti“).

Soud dodal, že B. F. identifikoval stěžovatele podle fotografie a poskytl informace ohledně jeho přesného postavení v mafiánské organizaci. B. F. uvedl, že stěžovatel, který byl švagrem vůdce jednoho z mafiánských klanů v Alcamo, řídil finanční společnost a spolu s jinou osobou, kterou předtím B. F. identifikoval jako člena Mafie, byl spolumajitelem správní společnosti, která řídila diskotéku.

Okresní soud v Trapani rovněž konstatoval, že vazba stěžovatele byla nařízena z nutnosti chránit svědky, jelikož většina důkazů byla podána formou ústního svědectví, takže zde existovalo riziko, že důkazy zaniknou pro nátlak, který bude na svědky vyvinut.

13. Dne 20. července 1992 byl stěžovatel převezen spolu s dalšími padesáti čtyřmi údajnými mafiány do vězení na ostrově Pianosa.
14. V den, který není blíže uveden, se stěžovatel odvolal ke Kasačnímu soudu proti rozhodnutí ze dne 6. května 1992. Přitom zejména uvedl, že byl zatčen pouze na základě prohlášení B. F., které se neopíralo o žádné faktické důkazy. Kromě toho řekl, že okresní soud odmítl akceptovat, že není vedoucím finanční společnosti, a že toto tvrzení vzal za důkaz toho, že působí v oblasti místních financí a za podporující obvinění, že je pokladníkem odbočky Mafie. On však že byl ve skutečnosti pouhým zaměstnancem společnosti a že byl dokonce podroben disciplinárnímu řízení. Kasační soud však přesto dne 2. října 1992 jeho odvolání zamítl.
15. Stěžovatel si podal další žádost o kauci k vyšetřujícímu soudci, v níž tvrdil, že neexistují dostatečné důvody pro to, aby byl zadržován, ale ta byla dne 29. prosince 1992 zamítnuta.
16. Stěžovatelovo odvolání k Okresnímu soudu v Trapani bylo zamítnuto dne 8. února 1993 s odůvodněním, že článek 275 § 3 zákona o trestním řízení stanoví domněnku v tom smyslu, že pokračující vazba podezřelé osoby obviněné z příslušnosti k organizaci typu mafie je nutná, a že tudíž je na osobě usilující o kauci, aby předložila specifický a konkrétní důkaz k vyvrácení této domněnky. Okresní soud v Trapani shledal, že argumenty stěžovatele – jako například argument ohledně délky jeho vazby – jsou obecné povahy a že již byly odmítnuty v dřívějších případech.
17. Na žádost prokuratury vydal vyšetřující soudce Okresního soudu v Trapani dne 8. dubna 1993 nařízení podle článku 305 § 2 zákona o trestním řízení, jímž prodloužil nejvyšší povolenou dobu vazby během řízení.
18. Mezitím jiní pentiti prohlásili v průběhu vyšetřování, že stěžovatele neznají.
19. Stěžovatel se odvolal k okresnímu soudu proti nařízení ze dne 8. dubna 1993, přičemž tvrdil, že napadené nařízení je neplatné, protože žádost o prodloužení nebyla napřed zaslána jeho právnímu zástupci a soud uvedl pouze obecné a nikoliv specifické důvody.
20. Okresní soud v Trapani dne 22. června 1993 stěžovatelovo odvolání zamítl. Soud konstatoval, že zákon pouze požaduje, aby všechny strany byly vyslechnuty v kontradiktorním jednání, což se v daném případě stalo. Neexistuje žádný požadavek, aby byla žádost formálně zaslána předem.

Pokud jde o to, zda bylo napadené opatření nezbytné, okresní soud shledal, že byť bylo odůvodnění v nařízení poněkud stručné, poukazovalo na riziko, že se o důkazech bude tajně jednat, zejména s ohledem na speciální povahu trestného činu (členství v organizaci mafiánského typu) a na nebezpečí představované všemi obžalovanými, kteří byli podezíráni z příslušnosti ke kriminální organizaci zapojené do vážných trestných činů, jako například vraždy. Dále pak prokuratura podala úplné vysvětlení, proč bylo nutné pro účely vyšetřování podat žádost: zejména kvůli nutnosti provést komplexní bankovní a fiskální šetření k objasnění rozsahu, v jakém obžalovaný kontroloval tuto

oblast. Okresní soud rovněž poznamenal, že povaha daného trestného činu znamenala, že vyšetřování musí postihnout mafiánskou organizaci jako celek, a tudíž i nutně všechny obžalované.

21. Dne 28. června 1993 se stěžovatel odvolal ke Kasačnímu soudu, přičemž tvrdil, že byla porušena práva obhajoby. Odvolání však bylo zamítnuto dne 18. října 1993.
22. Dne 2. října 1993 byl stěžovatel předán soudu k projednání obžaloby z členství v organizaci mafiánského typu. Úřad veřejného prokurátora žádal trest odnětí svobody na tři roky.
23. Svým rozsudkem ze dne 12. listopadu 1994, který byl zaregistrován v kanceláři soudu dne 9. února 1995, Okresní soud v Trapani obžalovaného zprostil viny a nařídil jeho propuštění, pokud neexistují žádné jiné důvody pro jeho držení ve vazbě.

Soud konstatoval, že obžaloba proti stěžovateli se opírala pouze o výpověď učiněnou B. F. a vycházející z informací, které B. F. získal od G. D., které tento zase získal od F. M. Oba informátoři jsou již mrtví, takže provést nezávislé potvrzení výpovědi B. F. je nemožné. Jediné tvrzení, které bylo prokázáno, spočívá v tom, že stěžovatel pracoval ve zmíněné finanční společnosti, avšak neexistuje žádný důkaz, že jednal jako její ředitel nebo pokladník. Tomuto tvrzení ve skutečnosti oponovali ostatní svědci a bylo v rozporu s dokázanými skutečnostmi. Okresní soud dospěl k závěru, že vina stěžovatele nebyla prokázána.

24. Rozsudek byl vynesen okolo desáté hodiny večer. Stěžovatel, který se nacházel v budově Okresního soudu v Trapani z důvodu rozsudku, byl převezen zpět do vězení Termini Imerese, a to stále ještě v poutech, v 0,25 h po půlnoci.

Propuštěn byl až v 8,30 dopoledne, protože registrační úředník, jehož přítomnost byla nutná při propouštění vězňů podléhajících zvláštnímu vězeňskému režimu, nebyl dosažitelný.

25. Úřad veřejného prokurátora se proti jeho zproštění viny odvolal.
26. V rozsudku ze dne 14. prosince 1995, který se stal konečným pro stěžovatele dne 25. června 1996, Odvolací soud v Palermu potvrdil jeho zproštění viny s odůvodněním, že prohlášení B. F. nebyla podepřena jinými konkrétními důkazy a že byla vyvrácena důkazy získanými během vyšetřování.
27. Špatné zacházení, jemuž byl stěžovatel údajně vystaven ve vězení Pianosa
28. Napadené zacházení
29. Stěžovatel byl zadržován ve vězení Termini Imerese do 20. července 1992, kdy byl převezen do vězení Pianosa na základě urgentních opatření přijatých italskou vládou proti Mafii poté, kdy tato organizace zavraždila dva starší soudce. Ve vězení Pianosa bylo dříve drženo asi 100 vězňů, kteří měli méně přísný režim, včetně práva pracovat na ostrově mimo vězení. Přísně strážení vězni byli drženi společně ve křídle „Agrippa“. Velký počet vězeňských dozorců z jiných vězeňských zařízení byl rovněž převeden do vězení Pianosa.

Stěžovatel byl držen ve vězení Pianosa bez přerušení do 29. ledna 1993. Následně pak byl pravidelně přepravován na krátká období, aby mu bylo umožněno účastnit se různých stadií řízení proti němu.

28. Z lékařských záznamů vedených v vězení Pianosa vyplývá, že při příchodu byl stěžovatel v dobrém zdravotním stavu.
29. Stěžovatel uváděl, že s ním bylo špatně zacházeno několika způsoby uvedenými podrobně níže, zejména mezi červencem a zářím 1992 (poté se situace zlepšila).

(i) Byl pravidelně pohlavkován a utrpěl zranění na svém pravém palci. Byla mu mačkána varlata, praxe, která se podle tvrzení stěžovatele systematicky aplikovala na všechny vězně.

(ii) Při jedné příležitosti byl stěžovatel zbit a byla mu roztržena blůza. Stěžovatel protestoval. O dvě

hodiny později mu dozorce nařídil, aby zmlkl, urazil jej a poté jej uhodil, rozbil mu brýle a falešný zub.

(iii) Se stěžovatelem se hrubě zacházelo též při jiných příležitostech. Věznům bylo dovoleno stavět čisticí prostředky do chodeb. Vězeňští dozorcí někdy tyto prostředky rozlili na podlahu a smísili je s vodou, takže se podlaha stala kluzkou. Vězni byli nuceni běhat po chodbách mezi dvěma řadami dozorců. Ty, kteří upadli, dozorcí zbili pendreky.

(iv) Když se sprchoval, býval často podrobován tělesné prohlídce.

(v) Musel čekat velmi dlouhá období na lékařské prohlídky a během nich měl na ruku pouta.

(vi) Dozorcí varovali vězně, že budou podrobeni odvetným opatřením, jestliže řeknou svým advokátům nebo jiným vězňům, jak s nimi bylo zacházeno.

(vii) V přítomnosti dozorců vězni museli sklonit hlavy, dívat se na zem, vyjadřovat úctu, mlčet a být pozorní.

30. Závěrem stěžovatel řekl, že převozy vězňů z vězení k soudu na ústní jednání probíhaly za nelidských podmínek; v lodním prostoru, beze vzduchu, světla či potravy a za velmi ubohých hygienických podmínek.

31. Lékařská potvrzení

32. Z lékařské dokumentace vězení Pianosa vyplývá, že dne 9. září 1992 stěžovatel upozornil, že má potíže s falešným zubem, a že jej proto vězeňský lékař odkázal na zubní prohlídku. V dubnu 1993 byla podána další žádost o prohlídku u zubaře, aby falešný zub byl opraven.

33. Dne 10. srpna 1993 požádala lékařská služba o rentgen a o prohlídku u ortopeda v důsledku stížnosti stěžovatele na bolesti v kolenou. Dne 22. září 1993, po provedené prohlídce, ortoped zjistil problémy - lékařská zpráva neuvádí jejich přesnou povahu - v kolenou stěžovatele.

34. Dne 17. března 1994 zubní lékař konstatoval, že falešný zub je úplně zlomený a potřebuje spravit.

35. Lékařská zpráva ze dne 24. března 1995 uvádí kalcifikaci v kolenním kloubu. Dne 3. dubna 1996 byl pořízen snímek stěžovatele, který odhalil dvě malé rány jako důsledek traumatického poranění v horní vnější části kolena.

36. Lékařská zpráva s datem 20. března 1996 zmiňuje psychologické poruchy (asthenia, stavy zmatení a deprese), které započaly o tři roky dříve.

37. Řízení zahájené stěžovatelem

38. Dne 2. října 1993, při předběžném ústním jednání před vyšetřujícím soudcem v Trapani, stěžovatel spolu s dalšími vězni uvedl, že s nimi bylo ve vězení Pianosa špatně zacházeno různým způsobem, jako například „mučením, ponižováním či krutostí“, a to až do října 1992. Stěžovatel zejména uvedl, že mu byl zlomen prst a zuby. I když se situace po říjnu 1992 zlepšila, přesto tvrdil, že celkové zacházení, jemuž byl podroben a které se uskutečňovalo na základě, inter alia, oddílu 41 bis zákona č. 354 z roku 1975, bylo nelidské a citově vyčerpávající.

39. Vyšetřující soudce informoval o výše uvedených skutečnostech úřad veřejného prokurátora v Livornu; úřad veřejného prokurátora zahájil oficiální vyšetřování (č. 629/93) a dne 12. listopadu 1993 instruoval carabinieri v Portoferrario, aby vyslechli stěžovatele ohledně povahy a doby špatného zacházení, kterému byl údajně vystaven, a aby od něho získali veškeré informace, které má, jež by pomohly identifikovat odpovědné osoby. Úřad si současně vyžádal lékařskou zprávu o stěžovateli.

40. Stěžovatel byl vyslechnut 5. ledna 1994 carabinieri v Portoferrario. Řekl, že od okamžiku, kdy přijel do vězení Pianosa, byl vystaven „bití, mučení, krutosti a psychologickému mučení“ ze strany dozorců. Zejména jej bili rukama přes záda. Když opouštěl celu na cvičební dvůr, musel

běžet po chodbě, která byla předtím učiněna kluzkou. Dozorci vytvořili podél chodby řadu a uštědřovali kopance, štouchance a rány obušky. Při jedné příležitosti stěžovatel protestoval, že mu dozorci roztrhli blůzu, když jej postrkovali. Jeden z nich mu řekl, aby zmlkl, urážel jej a potom jej udeřil, přičemž mu poškodil brýle a falešný zub. Vězni byli krutě bití pokaždé, když opouštěli cely. Stěžovatel však dodal, že nemohl rozpoznat dozorce, kteří za to odpovídali, protože vězni museli mít v jejich přítomnosti skloněné hlavy. Závěrem stěžovatel uvedl, že bití přestalo v říjnu 1992.

41. Dne 7. ledna 1994 zaslali carabinieri zprávu o výsledku a lékařskou dokumentaci o stěžovateli úřadu veřejného prokurátora v Livornu. Sdělili, že seznam dozorců, kteří pracovali ve vězení Pianosa, zašlou v pozdější vhodnou dobu.
42. Dne 9. března 1995 stěžovatele vyslechli carabinieri v Trapani na základě instrukcí od úřadu veřejného prokurátora v Livornu. Stěžovateli byly ukázány fotokopie fotografií 262 vězeňských dozorců, kteří pracovali ve vězení Pianosa. Stěžovatel řekl, že není schopen identifikovat osobu, která s ním špatně zacházela, avšak poznamenal, že fotografie byly odebrány před dlouhou lhůtou a že se jednalo pouze o fotokopie. Stěžovatel dodal, že by byl neměl problém s identifikací dotčeného dozorce, kdyby byl měl možnost vidět jej osobně.
43. Dne 18. března 1995 požádal úřad veřejného prokurátora v Livornu, aby stížnost byla bez dalšího vyjmuta ze spisu s odůvodněním, že pachatele nelze identifikovat. Vyšetřující soudce v Livornu vydal v tomto smyslu nařízení dne 1. dubna 1995.
44. Zpráva soudce v Livornu, odpovědného za výkon rozsudků o podmínkách ve vězení Pianosa
45. Dne 5. září 1992 soudce odpovědný za výkon rozsudků zaslal ministrowi spravedlnosti a dalším příslušným vězeňským a správním orgánům zprávu o podmínkách ve vězení Pianosa.
46. Zpráva byla zpracována na základě úvodní inspekce ve vězení v srpnu 1992, během níž bylo zejména konstatováno, že existují opakovaná porušení práv vězňů, jakož i několik případů špatného zacházení, obojí ve speciálním křídle „Agrippa“ a v obyčejných křídlech. Příkladmo se ve zprávě uvádělo, že:

(i) hygiena je hrozná;

(ii) korespondence vězňů, i když je povoleno ji censurovat, je naprosto blokována a že telegramy se vězňům dodávají až po značném zdržení;

(iii) vězni jsou nuceni po cvičebním dvoře běhat a jsou pravděpodobně bití obušky přes nohy;

(iv) vězni jsou občas bití obušky a jsou vystaveni dalším způsobům špatného zacházení (například jeden vězeň byl údajně přinucen úplně se svléknout a dělat cviky na podlaze, načež mu byla provedena prohlídka recta, což bylo podle soudce odpovědného za výkon rozsudků zcela zbytečné, jelikož vězeň právě dokončil práci za přítomnosti jiných dozorců; dotčený vězeň, který byl při oblékání zpohlavkován, pak navštívil vězeňského lékaře; té noci jej pak tři dozorci zbili v jeho cele);

(v) je zřejmé, že poté docházelo k podobným případům, ačkoliv se zdálo, že se v poslední době situace zlepšila – pravděpodobně v důsledku žaloby podané proti vězeňským dozorcům.

44. Poté, co se rozšířily informace a zprávy v tisku o tom, že vězni ve vězení Pianosa byli vystavováni násilí, strávil veřejný prokurátor z Livorna jeden den na ostrově a informoval tisk, že neshledal nic, co by podporovalo tato tvrzení.
45. Dále pak dne 30. července 1992 informovali inspektoři toskánské vězeňské služby Oddělení vězeňské správy Ministerstva spravedlnosti, že podle informací ze spolehlivých zdrojů došlo k vážným případům špatného zacházení s vězni ve vězení Pianosa. Zpráva zejména zmiňovala jeden případ, kdy handicapovaný vězeň byl přivezen do vězení na trakaři pro obveselení dozorců, a jiný případ, kdy byl vězeň přinucen kleknout si před svíčkou.
46. V dopise adresovaném hlavnímu ministrowi osobnímu tajemníkovi, datovaném 12. října 1992,

vysvětloval generální ředitel Oddělení vězeňské správy Ministerstva spravedlnosti, že podmínky zmiňované livornským soudcem odpovědným za výkon rozsudků jsou v podstatě důsledkem toho, že v noci z 19. na 20. července 1992 bylo do vězení Pianosa naléhavě přepraveno padesát pět vězňů. To vyvolalo praktické problémy, které lze do značné míry vysvětlit potížemi, které byly zaznamenány. Navíc byly další problémy způsobeny stavebními pracemi ve vězení.

47. Dne 28. října 1992 zaslal generální ředitel závěry skupiny expertů jmenované oddělením hlavnímu osobnímu tajemníkovi ministra a úřadu veřejného prokurátora. Na základě informací poskytnutých vězni vyslechnutými ve vězení experti shledali, že tvrzení o špatném zacházení jsou zcela nepodložená kromě případu týkajícího se přepravy handicapovaného vězně na trakaři, což však vyplynulo z toho, že ve vězení byl nedostatek invalidních vozíků.
48. Na základě zprávy předložené soudcem odpovědným za výkon rozsudků bylo přesto zahájeno vyšetřování a získané informace byly zaslány úřadu veřejného prokurátora v Livornu. Byli identifikováni pouze dva dozorcí; byli podezřelí z trestných činů ublížení na těle (článek 582 trestního zákoníku) a zneužívání pravomoci nad osobami, které byly ve vězení nebo ve vazbě (článek 608 trestního zákoníku).
49. Úřad veřejného prokurátora požadoval, aby od obžaloby bylo v obou případech upuštěno, u prvního proto, že nebyla podána žádná stížnost, a u druhého proto, že skutek byl promlčen. Žádosti bylo vyhověno, pokud jde o trestný čin ublížení na těle, avšak byla zamítnuta, pokud jde o druhé obvinění, a dne 20. prosince 1996 požádal vyšetřující soudce o dodatečné informace. Předpokládá se, že toto šetření dosud probíhá.
50. V dopise ze dne 12. prosince 1996, který byl připojen k připomíncekám Vlády v řízení před Komisí, předseda soudu odpovědného za výkon rozsudků ve Florencii uvedl, že případy, k nimž došlo ve vězení Pianosa, byly nařízeny nebo tolerovány nadřízenými v běžné službě. Předseda soudu rovněž měl za to, že tvrzení stěžovatele týkající se podmínek přepravy byla zcela věrohodná a že přeprava vězňů do vězení Pianosa byla prováděna při použití pochybných a nesprávných metod, jejichž reálným smyslem bylo zastrašit vězně. Dále pak uvedl, že přísně strážené křídlo vězení Pianosa bylo obsluhováno dozorcí z jiných vězení, kteří nebyli podrobeni žádnému předchozímu výběru a byla jim vystavena „carte blanche“. Výsledkem pak bylo, podle předsedy soudu, že správa tohoto křídla vězení se již zpočátku vyznačovala zneužíváním a porušováním pořádku.
51. Censura stěžovatelovy korespondence
52. Aplikace oddílu 41 bis zákona o vězeňské správě
53. Dne 20. července 1992 vydal ministr spravedlnosti nařízení podrobnější stěžovatele zvláštnímu vězeňskému režimu stanovenému oddílem 41 bis zákona č. 354 z roku 1975, a to do 20. července 1993. Ministr usoudil, že toto opatření je nezbytné zejména kvůli vážným obavám, pokud jde o veřejný pořádek a bezpečnost po eskalaci agresivní a bezohledné kampaně vedené Mafií, která byla odpovědná za nedávné vraždy tří soudců a osmi policistů a za atentáty ve velkých italských městech prostřednictvím bomb umístěných v automobilech. Tato situace způsobila, že bylo nutné zostrřit vztahy mezi určitými vězni a jejich okolím. Stěžovatel byl podroben dotčenému opatření, protože měl špatný charakter a byl nebezpečný; tyto aspekty naznačovaly, že udržoval kontakt se zločineckým okolím, které by byl schopen využít k vydávání pokynů nebo k navázání spojení s vnějším světem, což mohlo zase vést k narušení veřejného pořádku nebo k ohrožení bezpečnosti ve vězeňských zařízeních. Kromě toho se dalo rozumně předpokládat, že vězni jako je stěžovatel, budou získávat další vězně nebo jim vládnout a ponižovat je ve vězení, tak jak to dělali v kriminálních organizacích.
54. Nařízení znamenalo odchylku od zákona o vězeňské správě a ukládalo tato omezení:

(i) zákaz používání telefonu;

(ii) zákaz korespondence s dalšími vězni při všech příležitostech;

- (iii) censuru veškeré korespondence přicházející do vězení a odcházející z vězení;
- (iv) zákaz schůzek s třetími stranami;
- (v) omezení návštěv členů rodiny (na jednu hodinu měsíčně);
- (vi) zákaz dostávání nebo odesílání částek peněz překračujících stanovenou výši;
- (vii) zákaz dostávání balíčků (kromě těch, co obsahují prádlo) z vnějšího světa;
- (viii) zákaz organizování kulturních, rekreačních nebo sportovních akcí;
- (ix) zákaz volby nebo kandidování ve volbách do vězeňského zastupitelstva;
- (x) zákaz účasti v umělecké či řemeslné činnosti;
- (xi) zákaz kupování potravin, které je třeba vařit;
- (xii) zákaz trávit venku více než dvě hodiny.

53. Tato opatření byla postupně prodlužována pro následující šestiměsíční období až do 31. ledna 1995.

54. Censura stěžovatelovy korespondence

55. Dne 21. dubna 1992 Okresní soud v Trapani rozhodl, aniž by pro to uvedl specifické důvody, že stěžovatelova korespondence bude podléhat cenzuře. Jeho korespondence však nebyla monitorována během jeho pobytu ve vězení Termini Imerese.

56. Nařízení k cenzuře stěžovatelovy korespondence vydal dne 22. července 1992 též ministr spravedlnosti (viz výše odstavec 52).

57. Cenzuře byly podrobeny následující dopisy:

(i) dopis stěžovatele ze dne 21. října 1992 adresovaný jeho manželce (doručení tohoto dopisu bylo pozdrženo vězením Pianosa, jelikož vězeňské orgány z obavy, že jeho obsah je nebezpečný, jej nejprve zaslaly soudním orgánům);

(ii) dopis ze dne 7. května 1993 zasláný stěžovateli jeho prvním advokátem (orazítkový cenzury vězení Pianosa);

(iii) dopis ze dne 28. února 1993 zasláný stěžovatelem jeho rodině (orazítkový cenzury vězení Pianosa);

(iv) dopis zasláný stěžovatelem jeho manželce dne 2. března 1993, k němuž bylo připojeno osvědčení (správa vězení Termini Imerese dopis zadržela a zaslala jej Oddělení vězeňské správy Ministerstva spravedlnosti se žádostí vrátit dopis stěžovateli; jelikož neobdržela žádnou odpověď, dopis mu nikdy nebyl vrácen);

(v) dopis od stěžovatele adresovaný jeho rodině podaný dne 7. května 1993 (orazítkový cenzury vězení Pianosa).

57. Dne 15. září 1993 na základě rozhodnutí Ústavního soudu (č. 349 ze dne 28. července 1993 – viz níže odstavec 102) zrušil ministr spravedlnosti opatření týkající se cenzury korespondence, které bylo přijato formou nařízení podle oddílu 41 bis.

58. Přesto však korespondence stěžovatele byla i nadále podrobována cenzuře v důsledku rozhodnutí Okresního soudu v Trapani ze dne 21. dubna 1992.

59. Dne 21. února 1994 nařídil Okresní soud v Trapani, aby toto jeho rozhodnutí bylo zrušeno, avšak korespondence stěžovatele byla i nadále podrobována censuře.
60. Dne 10. června 1994 se stěžovatel vrátil do běžného vězeňského režimu; tato změna měla mimo jiné za následek konec censury. Přesto však přinejmenším jeden dopis (zaslaný stěžovateli jeho manželkou) byl censurován správou vězení Pianosa.
61. Dne 13. srpna 1994 vydal předseda trestního oddělení Okresního soudu v Trapani, na žádost správy vězení Pianosa, nařízení obnovující censuru stěžovatelovy korespondence. Censurovány byly následující dopisy:

(i) dopis ze dne 24. srpna 1994 zaslaný stěžovateli jeho druhým advokátem (orazítovaný vězením Pianosa);

(ii) dopisy zaslané stěžovateli jeho manželkou ve dnech 18., 21., 29. a 30. srpna 1994 obsahující dvě fotografie stěžovatelových dětí (každá z nich opatřená razítkem censorů vězení Pianosa);

(iii) dopis ze dne 31. srpna 1994 od stěžovatele jeho rodině (orazítovaný vězením Pianosa);

(iv) dopis ze dne 1. září 1994 zaslaný stěžovateli jeho dětmi (orazítovaný vězením Pianosa);

(v) dopis ze dne 16. října 1994 zaslaný stěžovateli jeho vnučkou (razítko nečitelné);

(vi) dopisy z 18. a 20. října 1994 zaslané stěžovateli jeho manželkou (orazítované vězením Termini Imerese);

(vii) dopis ze dne 20. října 1994 zřejmě zaslaný stěžovateli členy jeho rodiny (orazítovaný vězením Termini Imerese);

(viii) nedatovaný dopis zaslaný stěžovateli jeho vnučkou (orazítovaný vězením Pianosa).

62. Pokud jde o dva dopisy zaslané stěžovateli jeho advokáty ve dnech 7. května 1993 a 24. srpna 1994, správa vězení Pianosa uvedla, že nemohly být pokládány za korespondenci s obhájcem ve smyslu článku 35 přechodných opatření zákoníku o trestním řízení (viz níže odstavec 97).

63. Preventivní opatření vůči stěžovateli

64. Na žádost úřadu veřejného prokurátora v Trapani ze dne 9. září 1992 vydal Okresní soud v Trapani dne 10. května 1993 nařízení, kterým byla přijata preventivní opatření vůči stěžovateli, který byl dán pod zvláštní policejní dohled a bylo mu uloženo žít po tři roky v Alcanu. Okresní soud zejména konstatoval, že na základě konkrétních důkazů se stěžovatel projevil jako nebezpečný: byl vyšetřován v souvislosti s velmi závažným trestným činem, během soudního řízení byl ve vazbě a spolu s dalšími podzřelými mafiány držel akcie společnosti provozující diskotéku, kde se scházeli členové Mafie.

Stěžovatel byl povinen, inter alia:

(i) neopouštět svůj domov, aniž by informoval orgány odpovědné za dohled nad ním;

(ii) žít počestně a nevzbuzovat podezření;

(iii) nespolečovat se s osobami, které mají záznam v trestním rejstříku nebo jsou podrobeny preventivním či bezpečnostním opatřením;

(iv) nevracet se domů později než v osm hodin večer a neopouštět domov před šestou hodinou ranní, pokud pro to neprokáže řádný důvod, a v každém případě až po předchozím informování orgánu odpovědného za dohled nad ním;

(v) nedržet ani nenosit zbraně;

(vi) nenavštěvovat bary nebo veřejná shromáždění;

(vii) mít u sebe v každou dobu kartu s přesným uvedením jeho povinností podle preventivních opatření a kopii soudního nařízení;

(viii) hlásit se na příslušné policejní stanici každou neděli mezi devátou a dvanáctou hodinou dopoledne.

64. Okresní soud však konstatoval, že není možné z údajů ve spise učinit závěr, že zmíněná společnost byla využívána k praní špinavých peněz pocházejících z aktivit Mafie. Proto nařídil zpřísnění postupů týkajících se obstavení jak stěžovatelova podílu na zmíněné společnosti, tak i některého jeho nemovitého majetku.

65. Stěžovatel se odvolal, ale jeho odvolání bylo zamítnuto 7. prosince 1993.

Odvolací soud poznamenal, za prvé, že vznikla domněnka ve smyslu zákona č. 575 ze dne 15. května 1965, že člen Mafie je nebezpečný a že za účelem uložení preventivních opatření může být takové členství shledáno na základě dedukcí, přičemž úplný důkaz se požaduje pouze k prokázání usvědčení. V daném případě existují nepřímé důkazy proti stěžovateli, jako například rozhodnutí držet jej ve vazbě během řízení a předvést jej za účelem řízení. Kromě toho B. F. jasně prohlásil, že stěžovatel je jak členem, tak i pokladníkem organizace typu mafie. Jsou zde i další faktory, jako například obchodní vztahy stěžovatele s dalšími mafiány. Stěžovatelovo spojení s Mafií potvrzovala rovněž skutečnost, že shledal potřebným oženit se se sestrou mafiánského bosse a tak se stát členem mafiánského klanu, čímž se nepochybně stalo pravděpodobným, že bude od této kriminální organizace dostávat žádosti o pomoc.

66. Stěžovatel se odvolal ke Kasačnímu soudu, avšak toto odvolání bylo rovněž zamítnuto, a to rozsudkem ze 3. října 1994 s odůvodněním, že tvrzení, zda je osoba nebezpečná, spočívá pouze na faktorech, které soud shledal kogentními. Okresní soud v Trapani a Odvolací soud v Palermu konstatovaly, že je pravděpodobné, že stěžovatel náleží k mafiánskému klanu v Alcamu, na základě důkazů, které vedly ke stěžovateli, když byl ve vazbě před zahájením procesu. Nebylo podáno žádné odvolání ke Kasačnímu soudu proti rozsudku ani k odvolacím soudům ohledně skutkových okolností.

67. Mezitím, dne 22. května 1993, nařídil prefekt v Trapani stěžovateli, aby odevzdal svůj pas. Toto nařízení nemohlo být vykonáno, protože stěžovatel sdělil, že jej ztratil. Prefekt rovněž stěžovateli nařídil, aby předložil svůj národní identifikační průkaz, aby na něm mohla být vytištěna slova „neplatný pro zahraniční cesty“.

68. Dne 1. června 1993 nařídil prefekt v Trapani zabavení řidičského průkazu stěžovatele.

69. Preventivní opatření byla suspendována až do konce procesu a byla aplikována s účinností od 19. listopadu 1994 po zproštění viny stěžovatele Okresním soudem v Trapani.

70. Dne 13. února 1996 bylo stěžovateli odepřeno povolení opustit Alcamo, aby doprovodil svou manželku a jednoho ze svých synů do nemocnice v Palermu – kde se měly podrobit lékařské prohlídce – s odůvodněním, že prohlídka se netýká vážného onemocnění.

71. Mezitím, dne 8. ledna 1996, požádal stěžovatel Okresní soud v Trapani o nařízení zrušující preventivní opatření s odůvodněním, že již byl s konečnou platností zproštěn viny (rozsudkem ze dne 14. prosince 1995) a že nemůže nalézt zaměstnání.

72. Dne 11. června 1996 okresní soud tuto žádost zamítl. Přitom se za prvé odvolal na ustálenou judikaturu Kasačního soudu, podle níž věci konstatované během procesu, i když nepostačují na podporu usvědčení, mohou přesto být ve spojení s dalšími důkazy závažným důkazem způsobilým dokázat, že osoba, jež byla osvobozena, může být nebezpečná. Tak tomu bylo podle okresního soudu v daném případě. Soud měl za to, že výpovědi učiněné B. F. prokázaly, že

stěžovatel je spolčen s mafiánským klanem v Alcamu, což dokazuje skutečnost, že jeho švagr byl vůdcem hlavního klanu. Pokud jde o to, že nemůže nalézt práci, soud konstatoval, že to nesouvisí s preventivními opatřeními, jelikož stěžovatel mohl v každém stadiu požádat o povolení pracovat a bylo by mu bývalo vyhověno, ovšem za předpokladu, že tato práce je slučitelná s jeho povinnostmi podle preventivních opatření.

73. Dne 7. října 1996 byl stěžovateli vrácen identifikační průkaz s poznámkou „neplatný pro zahraniční cesty“.
74. Blíže neupřesněného dne požádal stěžovatel opět Okresní soud v Trapani, aby zrušil preventivní opatření proti jeho osobě, přičemž zopakoval, že již byl s konečnou platností osvobozen, a zdůraznil, že vždy jednal v souladu s preventivními opatřeními.
75. Dne 21. října 1997 zamítl Okresní soud v Trapani tuto žádost, přičemž uvedl, za prvé, že řízení ohledně preventivních opatření je zcela oddělené od trestního řízení, takže zproštění viny nemá automatický účinek na preventivní opatření, která již byla nařízena. V každém případě stěžovatel neprokázal žádnou skutečnou změnu ve svém životním stylu nebo to, že se skutečně dal na pokání.
76. Preventivní opatření proti stěžovateli se přestala aplikovat dne 18. listopadu 1997.
77. Zbavení občanských práv
78. V důsledku uložení zvláštních opatření dohledu vůči stěžovateli rozhodl dne 10. ledna 1995 Městský volební výbor v Alcamu vyškrtnout stěžovatele ze seznamu voličů z toho důvodu, že jeho občanská práva propadla podle ustanovení článku 32 prezidentského dekretu č. 223 ze dne 20. března 1967.
79. Stěžovatel podal odvolání k vyššímu volebnímu výboru, kde uvedl, že v rozhodnutí ze dne 10. ledna 1995 nejsou uvedeny důvody a že rozhodnutí o uložení preventivních opatření bylo přijato před jeho zproštěním viny.

V rozhodnutí ze dne 27. února 1995, předaném stěžovateli dne 7. března 1995, výbor zamítl odvolání s odůvodněním, že stěžovatel byl zbaven občanských práv na základě zákona, jelikož jeho občanská práva propadla po uložení zvláštních opatření dohledu, a nikoliv z rozhodnutí volebního výboru. Proti tomuto rozhodnutí se stěžovatel neodvolal.

79. Dne 19. listopadu 1997 po zániku preventivních opatření požádal stěžovatel, aby byl opětovně zaregistrován ve voličském seznamu.
80. Dne 28. listopadu 1997 informoval vyšší volební výbor starostu Alcama, že vyslovil souhlas s tím, aby se stěžovatel zúčastnil nadcházejících administrativních voleb plánovaných na 30. listopad 1997.
81. Dne 29. listopadu 1997 vyrozuměl starosta stěžovatele o rozhodnutí volebního výboru.
82. Dne 11. prosince 1997 zaregistroval městský volební výbor stěžovatele do volebního seznamu v Alcamu.
83. Náhrada škody utrpěné „nespravedlivou“ vazbou
84. Dne 4. února 1997 požádal stěžovatel Odvolací soud v Palermu o přiznání náhrady škody podle článků 314 a 315 zákoníku o trestním řízení za jeho vazbu od 21. dubna 1992 do 12. listopadu 1994, která se po jeho zproštění viny dne 14. prosince 1995 jevila jako „nespravedlivá“.
85. Odvolací soud jeho požadavek shledal oprávněným rozhodnutím ze dne 20. ledna 1998, které bylo zaregistrováno dne 23. ledna 1998. S přihlédnutím k délce vazby a zejména k jejím tvrdým podmínkám, jakož i ke škodě, kterou utrpěl stěžovatel (na své dobré pověsti) a jeho rodina (která musela podnikat dlouhé cesty za účelem jeho návštěv), mu soud přiznal 64 000 000 italských lir.
86. Relevantní vnitrostátní právo a praxe
87. Ustanovení vztahující se k délce vazby během řízení
88. První odstavec článku 273 zákoníku o trestním řízení (dále jen „ZTR“) stanoví, že „nikdo nebude během řízení dán do vazby, pokud nebudou existovat vážné důkazy o jeho vině“.

89. Článek 274 dále stanoví, že vazba během řízení může být nařízena:

„(a) jestliže to vyžadují zvláštní a nevyhnutelné požadavky prozkoumání vyšetřovaných skutečností, týkajících se skutečného a stávajícího nebezpečí pro podání nebo autentičnost důkazů ...;

(b) jestliže obžalovaný uniká před trestem nebo jestliže existuje reálné nebezpečí jeho úniku, za předpokladu, že soud konstatuje, že bude-li odsouzen, bude mu vysloven trest odnětí svobody na více než dva roky a

(c) pokud, s přihlédnutím ke zvláštní povaze a okolnostem trestného činu a s přihlédnutím k charakteru podezřelého nebo obžalovaného vyplývajícího z jeho chování, činů nebo trestního rejstříku, existuje skutečné riziko, že spáchá závažný trestný čin s použitím zbraní nebo násilí proti osobě nebo trestný čin proti ústavnímu pořádku nebo trestný čin v rámci organizované zločinnosti nebo další trestný čin stejného druhu jako je ten, z něhož je obviněn ...“

87. Podle článku 275 § 3 ZTR ve znění legislativního dekretu č. 152 z roku 1991 (který se stal zákonem č. 03 z roku 1991) a legislativního dekretu č. 292 z roku 1991 (který se stal zákonem č. 356 z roku 1991) existuje vyvratitelná domněnka, že takováto nutnost existuje, jedná-li se o určité trestné činy jako například členství v organizacích typu mafie.

88. Článek 303 ZTR stanoví maximální povolenou délku vazby během řízení, která se mění podle dosaženého stadia řízení. Pro trestný čin stanovený v článku 416 bis trestního zákoníku je období aplikovatelné během řízení jeden rok od počátku vazby obžalovaného až do nařízení obesílajícího jej k soudnímu řízení a jeden rok od zahájení soudního řízení do jeho odsouzení soudem první instance. Není-li vydáno nařízení k obeslání nebo není-li případně obžalovaný odsouzen soudem první instance v relevantní lhůtě, stává se vazba před ukončením soudního řízení nezákonnou a obžalovaný musí být propuštěn.

89. Odstavec 2 článku 304 ZTR však stanoví, že u určitých trestných činů, včetně trestného činu podle článku 416 bis trestního zákoníku, mohou být období, stanovená článkem 303, prodloužena během ústních jednání, při řízení na prvním stupni nebo v odvolacím řízení, jestliže se řízení ukáže být obzvláště složitým. Článek 304 stanoví, že délka vazby během soudního řízení nesmí za žádných okolností překročit dvě třetiny maximálního trestu u trestu, ze kterého je obžalovaný obviněn, nebo trestu uloženého soudem první instance.

90. Odstavec 2 článku 305 stanoví: „Během předběžného vyšetřování může veřejný prokurátor požadovat prodloužení délky vazby během soudního řízení, která má brzy skončit, existuje-li vážná potřeba preventivních opatření, která zejména při složitém vyšetřování absolutně vyžaduje prodloužit období vazby během soudního řízení...“ Toto ustanovení dále stanoví, že takovéto prodloužení může být obnoveno pouze jednou a že v žádném případě období stanovená článkem 303 nemohou být prodloužena více než o polovinu.

91. Pokud jde o řízení o propuštění, dne 29. března 1996 informovalo Ministerstvo spravedlnosti všechny orgány činné v trestním řízení o potřebě provádět všechny administrativní práce i v noční době, aby se tak zajistilo nejen propuštění vězňů, ale mimo jiné též přijímání podezřelých, kteří byli vzati do vazby nebo se dobrovolně podrobili vazbě, aby byla vězňům zajištěna urgentní nemocniční péče.

92. Odškodnění „nespravedlivé“ vazby

93. Článek 314 ZTR stanoví, že každý, kdo byl zproštěn viny konečným rozsudkem – z důvodů, že obvinění proti němu vznesené nebylo prokázáno, že nespáchal trestný čin, že nebyl žádný trestný čin spáchán nebo proto, že tvrzené skutečnosti nejsou podle zákona trestným činem – má právo na spravedlivé odškodnění za dobu, kterou strávil ve vazbě během soudního řízení, a to za předpokladu, že špatné zastupování nebo chyba na jeho straně nepřispěly k jeho zadržení.

94. Žádost o odškodnění musí být podána do osmnácti měsíců poté, co se rozsudek stal konečným. Maximální odškodnění činí 100 000 000 italských lir.

95. Ustanovení vztahující se k censuře korespondence
96. Oddíl 18 zákona č. 354 ze dne 26. července 1975 ve znění oddílu 2 zákona č. 1 ze dne 12. ledna 1977 stanoví, že právo nařítit censuru korespondence vězňů přísluší soudci projednávajícímu případ – ať už jde o vyšetřujícího soudce nebo o soudce v hlavním líčení – až do rozhodnutí soudu první instance a poté soudci odpovídajícímu za výkon rozsudků. Soudce může nařítit censuru věžňovy korespondence odůvodněným rozhodnutím; toto ustanovení však neuvádí okolnosti, za nichž může být takovéto nařízení vydáno.
97. V praxi censura znamená, že všechny dopisy vězně jsou zadrženy a přečteny buď soudcem, který k ní vydal nařízení, nebo ředitelem věznice nebo jím určenými zaměstnanci věznice; censurovaná pošta je orazítkovaná, aby bylo vidět, že byla prohlédnuta (viz rovněž článek 36 dekretu provádějícího zákon č. 354 zmíněného výše – prezidentský dekret č. 431 ze dne 29. dubna 1976). Censuru nelze rozšířit do té míry, aby byla vymazávána slova nebo věty, avšak soudce může nařítit, aby jeden či více dopisů nebyly předány; v takových případech musí být vězeň neprodleně informován. Toto posledně jmenované opatření může být přijato na přechodnou dobu ředitelem věznice, který však o něm musí informovat soudce.
98. Článek 103 ZTRŘ zakazuje zabavení nebo jakoukoliv formu censury korespondence mezi vězněm a jeho advokátem, pokud je tato korespondence identifikovatelná jako taková a pokud soudce neshledal důvody opravňující jej uvěřit, že tato korespondence zakládá trestný čin.
99. Obdobně podle článku 35 přechodných ustanovení nového zákoníku o trestním řízení se pravidla o censuře věžňovy korespondence stanovená zákonem č. 354 a prezidentským dekretem č. 431 nevztahují na korespondenci mezi vězněm a jeho advokátem. Aby však tato korespondence unikla censuře, musí být na obálce vyznačena totožnost obžalovaného i jeho advokáta, skutečnost, že advokát jedná v této funkci, a slova „korespondence pro účely soudního řízení“, podepsaná odesílatelem, který musí rovněž specifikovat řízení, k němuž se dopis vztahuje. Je-li odesílatelem advokát, musí být jeho podpis ověřen vedoucím advokátního sdružení nebo jeho zástupcem.
100. Jelikož censura korespondence je administrativním aktem a netýká se osobní svobody vězně, není možné proti ní odvolání ke Kasačnímu soudu (Kasační soud, rozsudky č. 3141 ze 14. února 1990 a 4687 ze 4. února 1992).
101. Oddíl 35 zákona o vězeňské správě (zákon č. 354 ze dne 26. července 1975) stanoví, že vězni mohou posílat žádosti nebo stížnosti v zapečetěných obálkách těmto orgánům:
- (i) řediteli věznice, vězeňským inspektorům, generálnímu řediteli trestních institucí a ministru spravedlnosti;
 - (ii) soudci odpovídajícímu za výkon rozsudků;
 - (iii) soudním a zdravotnickým orgánům, které mají nad vězením dohled;
 - (iv) předsedovi regionální rady;
 - (v) prezidentu republiky.
1. Účinek oddílu 41 bis zákona č. 354 z roku 1975 o censuře korespondence
 2. Oddílem 41 bis zákona o vězeňské správě ve znění zákona č. 356 ze 7. srpna 1992 je ministr spravedlnosti zmocněn suspendovat aplikaci běžného vězeňského režimu – tak jak stanoví zákon č. 354 z roku 1975 – buď úplně, nebo částečně, pokud tento režim nesplňuje standardy nutné k zachování veřejného pořádku a bezpečnosti. Ministr musí uvést důvody, proč tak učinil, a musí existovat možnost soudního přezkoumání. Toto ustanovení může být použito jen tehdy, byl-li vězeň stíhán nebo obžalován pro jeden z trestných činů uvedených v oddílu 4 bis zákona. Tyto trestné činy zahrnují rovněž ty, které souvisí s činností Mafie. Podle zákona č. 446 ze dne 28. listopadu 1999 má toto ustanovení zůstat v platnosti do 31. prosince 2000.

3. Oddíl 41 bis neobsahuje žádný seznam omezení, která mohou být uložena. Tato opatření musí být určena ministrem spravedlnosti. Při svém počátečním provádění byl oddíl 41 bis konstruován tak, že také zmocňoval ministra spravedlnosti k censuře korespondence vězňů.
4. Ve svých rozsudcích č. 349 a 410 vynesených v roce 1993 italský Ústavní soud, který zkoumal, zda je tento systém konsistentní s principem, že do zákonodárné moci nelze zasahovat, konstatoval, že oddíl 41 bis je v souladu s Ústavou. Současně však prohlásil, že podle článku 15 Ústavy je nutné pro každé připravované omezení korespondence odůvodněné rozhodnutí soudů. Proto ministr spravedlnosti nebyl oprávněn ukládat opatření týkající se korespondence vězňů.
5. Relevantní ustanovení týkající se preventivních opatření v individuálních případech
6. Pravomoc ukládat preventivní opatření byla založena zákonem č. 1423 ze dne 27. prosince 1956. Tato opatření mají zabránit jednotlivcům, kteří jsou pokládáni za „nebezpečí pro společnost“, aby páchali trestnou činnost. V současné době rozlišuje zákon tři skupiny osob jako nebezpečné pro společnost:

(a) každý, kdo na základě faktických důkazů musí být pokládán za běžného zločince;

(b) každý, kdo s ohledem na své chování a životní styl musí být pokládán na základě faktických důkazů za osobu žijící z příjmů pocházejících z trestné činnosti;

(c) každý, kdo s ohledem na své chování a životní styl musí být pokládán na základě faktických důkazů za osobu, která spáchala trestné činy ohrožující mentální nebo fyzickou integritu nezletilých, nebo která představuje hrozbu společnosti, bezpečnosti nebo veřejnému pořádku.

104. Oddíl 3 zákona č. 1423/56 stanoví, že osoby, které znamenají nebezpečí pro společnost, mohou být dány pod speciální policejní dozor. Toto opatření může být spojeno s povinností nepobývat v jednom nebo více jmenovaných městech nebo provinciích nebo, je-li dotčená osoba pokládána za obzvláště nebezpečnou, s nařízením o vykázaném pobytu ukládajícím jí povinnost žít ve jmenované municipalitě.
105. Jurisdikce k vydávání takovýchto nařízení je svěřena výlučně soudu, který má sídlo v hlavním městě provincie. Soud zasedá za zavřenými dveřmi a musí vynést odůvodněné rozhodnutí po vyslechnutí zástupce úřadu veřejného prokurátora a osoby, vůči níž se navrhuje uložit opatření, která má právo předložit vyjádření a být zastoupena advokátem. Obě strany se mohou do deseti dnů odvolat. Odvolání nemá odkladný účinek. Další odvolání proti rozhodnutí odvolacího soudu je možné ke Kasačnímu soudu.
106. Při ukládání preventivních opatření musí soud stanovit jeho délku - mezi jedním až maximálně pěti roky - a uvést podmínky, které dotčená osoba musí splňovat.
107. Podle zákona č. 575 ze dne 31. května 1965, který byl změněn v roce 1982, mohou být preventivní opatření ve formě nařízení speciálního dohledu, nuceného pobytu nebo vyloučení uložena proti osobám, proti nimž existují důkazy, že přísluší k organizaci mafiánského typu.
108. Zákon č. 327 ze dne 3. srpna 1988 stanoví, že osobě může být nařízeno žít pouze ve městě, kde má bydliště nebo sídlo.
109. Závěrem, v případech, kdy již řízení bylo zahájeno, zmocňuje zákon č. 55 ze dne 19. března 1990 soudy, aby pozastavily řízení týkající se aplikace preventivních opatření až do ukončení řízení.
110. Ustanovení o zbavení občanských práv
111. Článek 2 prezidentského dekretu č. 223 ze dne 20. března 1967 stanoví, inter alia, že osoby, proti nimž byla uložena preventivní opatření soudním nařízením nebo správním rozhodnutím, budou zbaveny občanských práv.
112. Článek 32 § 1 odst. 3 tohoto dekretu stanoví, že v takových případech prefekt zmocněný k provedení těchto opatření oznámí municipalitě, kde dotčená osoba žije, každé rozhodnutí, jež má za následek ztrátu občanských práv. Městský volební výbor pak odstraní jméno dotčené

osoby z volebního seznamu, a to i mimo běžná období pro aktualizaci seznamů.

PRAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 3 Úmluvy
2. Stěžovatel uvedl, že v průběhu prvních měsíců jeho vazby ve vězení Pianosa byl podroben zacházení odporujícím článku 3 Úmluvy, který stanoví:

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

1. Údajné špatné zacházení ve vězení Pianosa
2. Vláda uznala, že situace ve vězení Pianosa během léta a podzimu 1992 byla velice obtížná, zejména kvůli mimořádně napjaté atmosféře v tomto období.
3. Původně Vláda před Komisí tvrdila: „Těchto odsouzených činů se dopustili určití dozorcí ze své vlastní iniciativy; takovéto výstřelky nelze pokládat za součást obecné politiky. Takovéto jednání zasluhující potrestání, nepředvídané a nechtěné (právě naopak – bylo trestným činem) nemůže založit odpovědnost státu, který naopak reagoval prostřednictvím soudních orgánů tak, aby byl znovunastolen právní pořádek, který se takovéto incidenty snaží podlomit.“
4. Při ústním jednání před Soudem však Vláda předběžně namítla, že při absenci kogentního lékařského nálezu nelze mít úroveň krutosti, požadovanou pro porušení článku 3 Úmluvy, za dosaženou.
5. V každém případě Vláda nesouhlasila se závěrem Komise, že italský stát nereagoval na akty násilí spáchané jeho orgány. Vláda tvrdila, že skutečnost, že vyšetřování za účelem identifikace dozorců údajně odpovědných za špatné zacházení bylo neúspěšné, ještě neznamená porušení článku, jelikož judikaturu Soudu k tomuto předmětu nelze vykládat tak, jako by znamenala, že stát nesplnil své závazky podle článku 3 Úmluvy, pokud vyšetřování nevedlo k odsouzení. Problém spočívá spíše v tom, zda bylo vyšetřování vedeno svědomitě nebo zda bylo možné státní orgány obvinít z omylů či opomenutí. V daném případě orgány, které vedly vyšetřování, prokázaly rozhodnost a nešetřily úsilím o identifikaci odpovědných osob. Naopak, byl to stěžovatel, kdo byl odpovědným za nezdar vyšetřování, protože nepožádal o lékařské vyšetření ihned poté, co byl podroben danému špatnému zacházení. Kromě toho skutečnost, že stěžovatel, jediný svědek, který mohl podat přímý důkaz, nemohl identifikovat dozorce z předložených fotografií, ukazuje, že jakákoliv další činnost vyšetřovatelů by byla márná.
6. Stěžovatel uvedl, že zejména mezi červencem a zářím 1992 byl podroben mnoha aktům násilí, ponižování a degradace, hrozbám a jiným formám mučení, a to jak fyzického, tak duševního (viz výše odstavec 29). Byl pohlavkován a bit při mnoha příležitostech a byl zraněn na prstech, kolenech a varlately. Byl podrobován tělesným prohlídkám ve sprše a během lékařské prohlídky mu byla ponechána pouta. Jeho protesty byly marné, dokonce nebezpečné. Při jedné příležitosti, když protestoval poté, co mu dozorcí roztrhli oděv, mu bylo vyhrožováno, byl urážen a zbit dozorcí. V důsledku toho byly poškozeny jeho brýle a falešný zub a – jak ukazují klinické záznamy – bylo mu zamítnuto povolení nechat si je opravit. Psychologické poruchy, jimiž trpěl od svého zadržení ve vězení Pianosa, byly potvrzeny lékařským osvědčením ze dne 20. dubna 1996.
7. Stěžovatel tvrdil, že denní služba nepochybně věděla o incidentech ve vězení Pianosa a že je tolerovala. V této souvislosti se odvolal na zprávu sepsanou livornským soudcem odpovídajícím za výkon rozsudků, v níž bylo uvedeno, že metody používané v Pianose mají být nástrojem k zastrahování vězňů. Dále pak skutečnost, že jeho udání bylo vyjmuté ze spisu s odůvodněním, že pachatele nelze identifikovat, znamenala souhlas s nezákonným jednáním a demonstrovala, že denní služba byla vinna tím, že zapříčinila nebo povzbuzovala události v Pianose.
8. Jak již Soud konstatoval při mnoha příležitostech, článek 3 zakotvuje jednu ze základních hodnot demokratické společnosti. Dokonce za nej složitějších okolností, jako je například boj proti terorismu a organizovanému zločinu, Úmluva striktně zakazuje mučení a nelidské či

ponižující jednání nebo trestání. Na rozdíl od mnoha závažných článků Úmluvy a Protokolů č. 1 a 4, nemá článek 3 ustanovení o výjimkách a není možná od něho žádná odchylka podle článku 15 § 2 ani v případě veřejného ohrožení národní existence (viz rozsudek ve věci Selmouni v. Francie /GC/, č. 25803/94, § 95, ECHR 1999-V a rozsudek ve věci Assenov a ostatní v. Bulharsko ze dne 28. října 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII, str. 3288, § 93). Úmluva absolutně zakazuje mučení a nelidské či ponižující zacházení nebo trestání bez ohledu na chování oběti (viz rozsudek ve věci Chahal v. Spojené království ze dne 15. listopadu 1996, Reports 1996-V, str. 1855, § 79). Povaha trestného činu, údajně spáchaného stěžovatelem, byla tudíž pro účely článku 3 irelevantní.

9. Soud připomíná, že špatné zacházení musí dosáhnout minimální úrovně krutosti, má-li se na ně vztahovat článek 3. Určení tohoto minima je relativní: závisí na všech okolnostech případu, jako například na délce tohoto zacházení, na jeho fyzických a mentálních účincích a v některých případech na pohlaví, věku a zdravotním stavu oběti. Pokud jde o osobu zbavenou její svobody, použití fyzického násilí, které nebylo nutně vyvoláno jejím chováním, snižuje lidskou důstojnost a je v podstatě porušením práva zakotveného v článku 3 (viz rozsudek ve věci Tekin v. Turecko ze dne 9. června 1998, Reports 1998-IV, str. 1517-18, § 52 a 53 a výše citovaný rozsudek ve věci Assenov a ostatní, str. 3288, § 94).

Zacházení bylo shledáno Soudem jako „nelidské“, protože, inter alia, bylo předem promyšlené, bylo vykonáváno nepřetržitě po několik hodin a způsobilo buď okamžité tělesné poranění, nebo intenzivní fyzické a duševní útrapy, a současně bylo „ponižující“, protože vyvolávalo u svých obětí pocity strachu, úzkosti a méněcennosti, schopné je ponižovat a degradovat. Aby bylo trestání nebo zacházení s ním spojené „nelidské“ nebo „ponižující“, pak musí v každém případě strádání nebo zahrnuté ponižování přesahovat onen nevyhnutelný prvek strádání či ponižování spojený s danou formou legitimního zacházení nebo trestání. Otázka, zda účelem zacházení bylo ponižít nebo degradovat oběť, je dalším faktorem, který je třeba vzít v úvahu (viz například rozsudek ve věci V. v. Spojené království /GC/, č. 24888/94, § 71, ECHR 1999 a rozsudek ve věci Raninen v. Finsko ze dne 16. prosince 1997, Reports 1997-VIII, str. 2821-22, § 455), ale absence takového účelu nemůže nezvratně vyloučit nález porušení článku 3.

121. Tvrzení o špatném zacházení se musí opírat o vhodné důkazy (viz, mutatis mutandis, rozsudek ve věci Klaasová v. Německo*) ze dne 22. září 1993, Serie A č. 269, str. 17, § 30). Pro hodnocení těchto důkazů přijal Soud standard důkazu „mimo veškerou rozumnou pochybnost“, ale dodal, že takové důkazy mohou vyplývat z koexistence dostatečně silných, jasných a souvisejících zásahů nebo z podobných nevyvratitelných faktických domněnek (viz rozsudek ve věci Irsko v. Spojené království ze dne 18. ledna 1978, Serie A č. 25, str. 65, § 161 in fine).
122. V daném případě stěžovatelem napadané špatné zacházení spočívalo na jedné straně v bití po hlavě, úderech, mačkání varlat a v úderech obuškem a na druhé straně v urážkách, zbytečných tělesných prohlídkách, v aktech ponižování – jako například v požadavku zůstat spoután na rukou během lékařské prohlídky, v zastrahování a v hrozbách.
123. Soud úvodem konstatuje, že při ústním jednání před ním Vláda tvrdila, že neexistuje lékařský důkaz, který by prokázal, že uvedné zacházení dosáhlo úrovně krutosti požadované pro to, aby bylo prokázáno porušení článku, na který se odkazuje. I když tento argument nebyl uplatněn v dřívějším stadiu řízení, musí jej Soud přesto prozkoumat z hlediska důležitosti a závažnosti nálezů porušení článku 3 Úmluvy.
124. Soud konstatuje, jak již uvedla Vláda, že stěžovatel nepředložil žádný nezvratný důkaz na podporu svých tvrzení o špatném zacházení, ani nepředložil podrobný výčet případů zneužívání, jemuž jej dozorcí ve vězení Pianosa údajně podrobovali, zejména mezi červencem a zářím 1992. Omezil se pouze na popis situace, o níž řekl, že byla v té době ve vězení Pianosa rozšířena, a na odkaz na zprávu ze dne 12. prosince 1996, vypracovanou předsedou soudu odpovídajícího za výkon rozsudků (viz výše odstavec 50). Skutečně, pouhé konkrétní důkazy

dodané stěžovatelem k tomuto bodu, jmenovitě lékařská dokumentace vězení Pianosa (viz výše odstavce 31-33), lékařská zpráva ze dne 24. března 1995 a výsledky prohlídky jeho kolen ze dne 3. dubna 1996 (viz výše odstavec 34) a osvědčení o jeho duševním zdraví sestavené dne 20. března 1996 (viz výše odstavec 35) nestačí k vyplnění této mezery. Neexistuje tudíž nic ve vězeňské lékařské dokumentaci, co by dokazovalo, že problémy, které měl stěžovatel se svým falešným zubem, byly způsobeny ranami od dozorce. Neexistuje ani žádný důkaz o tom, že zranění jeho kolen byla způsobena špatným zacházením, zejména když z tohoto důvodu vyhledal lékařské ošetření až 10. srpna 1993 (přičemž tvrdil, že ono špatné zacházení se výrazně zmenšilo a dokonce přestalo do konce září 1992). Navíc osvědčení uvádějící, že trpěl duševními poruchami, bylo datováno asi tři a půl roku po daných incidentech a nepoukazuje na žádnou příčinnou souvislost (pouze se v něm tvrdí, že poruchy začaly o tři roky dříve - jinak řečeno poté, co napadané incidenty přestaly).

125. Soud uznává, že pro vězně může být obtížné pořídit důkazy o špatném zacházení ze strany jejich vězeňských dozorců. V této souvislosti Soud poznamenává, že stěžovatel tvrdil, že dozorcí v Pianose vyvíjeli na vězně nátlak a vyhrožovali jim represemi, budou-li udáni. Soud však poznamenává, za prvé, že stěžovatel například nevedl, že by mu někdy bylo odmítnuto povolení navštívit lékaře. Kromě toho stěžovatel prostřednictvím svých advokátů po dal několik žádostí k soudním orgánům, zejména o propuštění (viz výše odstavce 14, 15, 19 a 21); tyto žádosti byly podány krátce po září 1992, to jest krátce poté, co špatné zacházení bylo omezeno nebo dokonce ustalo. Avšak stěžovatel si stěžoval na zacházení s ním až při předběžném ústním jednání dne 2. října 1993 (viz výše odstavec 36). K tomuto podstatnému zdržení nepodal stěžovatel žádné vysvětlení.
126. Soud posoudil písemné sdělení předsedy soudu odpovídajícího za výkon rozsudků, datované 12. prosince 1996; Komisi jej předložila Vláda (viz výše odstavec 50). I když nepodceňuje závažnost problémů, které jsou zde kritizovány, nemůže Soud pustit ze zřetele skutečnost, že toto sdělení je pouhým obecným hodnocením, které se neopírá o konkrétní a ověřitelná fakta. Není tudíž možné pokládat je za rozhodující důkaz.
127. Za těchto okolností má Soud za to, že materiál, který má k dispozici ohledně tvrzení stěžovatele, že byl podroben fyzickému i psychickému násilí ve vězení Pianosa, není dostatečným důkazem pro podporu tohoto tvrzení.
128. Dostatečným důkazem není ani nález zpochybňující obecné podmínky ve vězení Pianosa v relevantním období, jak jsou vylíčeny livornským soudcem, odpovídajícím za výkon rozsudků, v jeho zprávě ze dne 5. září 1992 (viz výše odstavce 42-43): zpráva neobsahuje žádný důkaz, který by se přímo vztahoval k postavení stěžovatele, přičemž tvrdost a rozsah zneužívání zde popsané byly omezeny do méně alarmujících rozměrů po vyšetřování vedeném příslušnými vězeňskými orgány (viz výše odstavce 44-46).
129. V důsledku toho, jelikož důkazy ležící před Soudem mu neumožňují konstatovat mimo veškerou rozumnou pochybnost, že stěžovatel byl podroben zacházení dosahujícímu dostatečnou úroveň tvrdosti a spadajícímu tak pod rozsah článku 3, má Soud za to, že neexistují dostatečné důkazy pro to, aby byl učiněn závěr, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy, pokud jde o tvrzené špatné zacházení.
130. Povaha prováděného vyšetřování
131. Soud konstatuje, že ve svém spojení výpovědi učiněné stěžovatelem vůči vyšetřujícímu soudci v Trapani při ústním jednání dne 2. října 1993 a vůči carabinieri dne 5. ledna 1994 poskytují rozumný důvod k podezření, že stěžovatel byl podroben ve vězení Pianosa špatnému zacházení.

Nelze zapomenout ani na to, že podmínky vazby v Pianose byly během zmíněného období středem pozornosti médií (viz výše odstavec 44) a že i jiní vězni si stěžovali na zacházení podobné tomu, jaké popsal stěžovatel (viz výše odstavce 36 a 43), což propůjčuje jeho tvrzením větší věrohodnost.

131. Soud má za to, že pokud jednotlivec učiní věrohodné prohlášení, že trpěl zacházením

porušujícím článek 3 v rukou policie nebo jiných podobných státních agentů, pak toto ustanovení ve spojení s obecnou povinností států podle článku 1 Úmluvy, „přiznat každému, kdo podléhá jejich jurisdikci, práva a svobody uvedené v ... Úmluvě“, implicitně vyžaduje, aby proběhlo účinné oficiální vyšetřování. Stejně jako u vyšetřování podle článku 2 by takové vyšetřování mělo vést k identifikaci a k potrestání odpovědných osob (viz ve vztahu k článku 2 Úmluvy rozsudek ve věci McCann a ostatní v. Spojené Království ze dne 27. září 1995, Serie A č. 324, str. 49, § 161; rozsudek ve věci Kaya v. Turecko ze dne 2. září 1998, Reports 1998-VI, str. 2438, § 98). Jinak obecný zákaz mučení a nelidského a ponižujícího zacházení a trestání by navzdory svému fundamentálnímu významu (viz výše odstavec 119) byl v praxi neúčinný a v některých případech by umožňoval orgánům státu poškozovat práva osob, které jsou pod jejich kontrolu, bez skutečného potrestání (viz výše citovaný rozsudek ve věci Assenov a ostatní, str. 3290, § 102).

132. Soud poznamenává, že poté, co vyšetřující soudce informoval příslušný úřad veřejného prokurátora o tvrzeních o špatném zacházení učiněných stěžovatelem při předběžném ústním jednání, provedly státní orgány určitá prošetření těchto tvrzení (viz výše odstavce 37-41). Soud však není smířen s tím, že tato prošetření byla natolik důkladná a účinná, aby splnila požadavky článku 3.
133. Soud úvodem poznamenává, že šetření provedená livornským úřadem veřejného prokurátora byla pomalá; poté, co byl stěžovatel vyslechnut carabinieri dne 5. ledna 1994, uplynulo čtrnáct měsíců, než měl další schůzku s cílem identifikovat odpovědné osoby. Ze spisu však vyplývá, že jediným úkonem v průběhu tohoto období bylo získání fotokopii (ne výtisků) fotografií dozorců, kteří pracovali v Pianose. Je třeba připomenout, že během tohoto období zůstal stěžovatel vězněm v Pianose.
134. Soud shledává obzvláště závažnou skutečnost, že ačkoliv stěžovatel dne 9. března 1995 opakoval, že bude schopen poznat dotčené dozorce, bude-li je moci vidět osobně, nebylo učiněno nic, co by mu to umožnilo. Pouze pět dní nato úřad veřejného prokurátora požádal o vydání nařízení, což se stalo, aby případ byl ukončen, nikoliv však s odůvodněním, že neexistuje základ pro tato tvrzení, nýbrž proto, že odpovědné osoby nebyly identifikovány.
135. Nečinnost italských orgánů je ještě více politováníhodná proto, že stížnost stěžovatele nebyla ojedinelá. Existence kontraverzních praktik používaných dozorcí ve vězení Pianosa byla veřejně a energicky odsouzena těž státními orgány (viz výše odstavce 42-45).
136. Za těchto okolností, s přihlédnutím k nedostatku důkladného a účinného prošetření důvěryhodného tvrzení stěžovatele, že s ním dozorcí špatně zacházeli během jeho zadržení ve vězení Pianosa, Soud konstatuje, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy.
137. Údajná nelidská a ponižující povaha přeprav z Pianosy
138. Stěžovatel rovněž tvrdil, že podmínky, za nichž byli vězni přepravováni z Pianosy do dalších vězení, byly nelidské a ponižující.
139. Soud však poznamenává, že stěžovatel nepodal podrobné informace ohledně toho, kolikrát byl přepravován z Pianosy ani data či přesné podmínky těchto přeprav. Nestěžoval si ani na podmínky přepravy u příslušných orgánů. Proto shodně s Komisí má Soud za to, že neexistuje dostatek důkazů pro to, aby bylo možné učinit závěr, že byl v tomto ohledu článek 3 porušen.
140. Údajné porušení článku 5 § 3 Úmluvy
141. Stěžovatel si stěžoval na délku jeho vazby během řízení a tvrdil, že byl porušen článek 5 § 3 Úmluvy, který stanoví:

„3. Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odst. 1 písm. c) tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotčená osoba dostaví k přelíčení.“

140. Vláda toto tvrzení napadla, zatímco Komise s ním souhlasila.

141. Ztráta postavení oběti
142. Vláda namítla, že jelikož Odvolací soud v Palermu přiznal stěžovateli určitou částku jako náhradu škody za čas strávený ve vazbě během přelíčení, tak odpovědný stát přiznal, alespoň co do podstaty, porušení článku 5 § 3 Úmluvy a poskytl mu za to náhradu. Proto již stěžovatel nemůže tvrdit, že se stal obětí takového porušení.
143. V případech Amuur v. Francie (rozsudek ze dne 25. června 1996, Reports 1996-III, str. 846, § 36) a Dalban v. Rumunsko (/GC/, č. 28114/95, § 44, ECHR 1999-VI) Soud připomněl, že: „rozhodnutí nebo opatření příznivé pro stěžovatele v podstatě nepostačuje k tomu, aby jej zbavilo postavení oběti, pokud to vnitrostátní orgány neuznaly, buď výslovně nebo co do podstaty, a poté neposkytly náhradu za porušení Úmluvy.“
144. V daném případě, i když Odvolací soud v Palermu svým rozhodnutím ze dne 20. ledna 1998 zaregistrovaném dne 23. ledna 1998 uznal stěžovatelův požadavek na náhradu škody za neoprávněné zadržení, opřel tento soud své rozhodnutí o článek 314 § 1 zákoníku o trestním řízení, který přiznává právo na náhradu škody „každému, kdo byl zproštěn obvinění rozsudkem, který se stal konečným“ (viz výše odstavec 92). Zadržení se stává „neoprávněným“ jako důsledek zproštění obvinění a přiznání podle článku 314 § 1 není konstatováním, že zadržení nesplňovalo podmínky článku 5 Úmluvy. I když je pravdou, že doba stěžovatelova zadržení během řízení byla vzata v úvahu při výpočtu výše náhrady škody, nikde se v rozsudku nepřiznává, ať už výslovně nebo implicitně, že byla nepřiměřeně dlouhá.
145. Závěrem Soud konstatuje, že navzdory vyplacení určité částky jako náhrady za dobu strávenou ve vazbě během řízení se může stěžovatel pokládat za „oběť“ porušení článku 5 § 3 Úmluvy ve smyslu jejího článku 34.
146. Meritum stížnosti
147. Období, které je třeba vzít v úvahu
148. Strany a Komise souhlasily s tím, že období, které je třeba vzít v úvahu, započalo 21. dubna 1992, kdy byl stěžovatel vzat do vazby.
149. Pokud jde o to, kdy toto období skončilo, stanovili je stěžovatel a Komise ke dni stěžovatelova propuštění (13. listopadu 1994 - viz výše odstavec 24). Oproti tomu Vláda tvrdila, že toto období skončilo 12. listopadu 1994, když byl doručen rozsudek soudu první instance (viz výše odstavec 23).
150. Soud připomíná, že konec období uvedeného v článku 5 § 3 spadá na „den, kdy je rozhodnuto o obvinění, byť jen pouze soudem první instance“ (viz rozsudek ve věci Wemhoff v. Německo ze dne 27. června 1968, Serie A č. 7, str. 23, § 9). Zadržení stěžovatele během řízení pro účely článku 5 § 3 Úmluvy tudíž skončilo dne 12. listopadu 1994.
151. Období, které je třeba vzít v úvahu tudíž trvalo téměř dva roky a sedm měsíců.
152. Přiměřenost délky zadržení

(a) Výpovědi osob, které předstoupily před Soud

149. Stěžovatel tvrdil, že délku jeho zadržení během řízení nelze pokládat za ospravedlnitelnou pro účely článku 5 § 3 Úmluvy.

Neexistoval žádný závažný důkaz viny, protože obvinění spočívala na falešných tvrzeních jediného pentito a neexistovalo žádné riziko spáchání dalšího trestného činu. Měl již dost smůly v tom, když byl obviněn z příslušnosti k Mafii v době, kdy si italské orgány přály demonstrovat úsilí, jež vynakládají na destrukci této organizace. Neměl tudíž žádnou vyhlídku, že bude propuštěn, navzdory tomu, že neměl žádný záznam v trestním rejstříku.

150. Vláda akceptovala, že zadržení stěžovatele během řízení bylo dlouhé, avšak namítla, že v daném případě bylo ospravedlnitelné z hlediska těžkých důkazů proti jeho osobě. Vláda zejména argumentovala tím, že tam, kde se případ vztahoval k trestným činům spojeným s Mafií, jako je tomu zde, měly státní orgány za povinnost vést mimořádně přísné a důkladné

vyšetřování prostřednictvím „maxi-procesu“, což nevyhnutelně znamenalo dlouhá a složitá vyšetřování a výsledky.

151. Komise zastávala názor, že čím déle vyšetřování pokračovalo, tím nutnějším se stalo, aby státní orgány měly konkrétní a specifický důkaz presumovaného rizika stěžovatelova útěku, obnovení trestné činnosti či falšování důkazů. Presumpce, která vznikla podle článku 273 zákoníku o trestním řízení, sama o sobě neospravedlňuje tak dlouhé zadržování stěžovatele.

Dále Komise konstatovala, že dané řízení nebylo vedeno s takovou rychlostí, jakou vyžaduje článek 5 § 3. Navzdory tomu, že důkazy proti stěžovateli byly velmi slabé, omezila se Vláda pouze na tvrzení, a to v obecné rovině, že musela být vedena složitá bankovní a fiskální šetření, aniž by identifikovala kroky, které bylo nutné provést a které byly ve skutečnosti provedeny.

(b) Hodnocení Soudu

(i) Principy stanovené v judikatuře Soudu

152. Podle judikatury Soudu nelze otázku, zda období vazby je přiměřené, posuzovat in abstracto. Zda je toto období přiměřené pro obviněného, který má zůstat ve vazbě, se musí posuzovat v každém případě podle jeho specifických znaků. Pokračování ve vazbě může být v daném případě ospravedlněno pouze tehdy, existují-li specifické indikace skutečného požadavku veřejného zájmu, který navzdory presumpci nevinny převažuje nad pravidlem respektování individuální svobody (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci *W. v. Švýcarsko* ze dne 23. ledna 1993, Serie A č. 254-A, str. 15, § 30).

Především vnitrostátním soudním orgánům přísluší, aby zajistily, že v daném případě nepřekročí předprocesní vazba obviněné osoby přiměřenou dobu. Za tímto účelem musí prověřit všechny skutečnosti svědčící pro nebo proti existenci skutečného požadavku veřejného zájmu ospravedlňujícího, při řádném zohlednění principu presumpce nevinny, odchylku od pravidla respektování osobní svobody a uvést je ve svých rozhodnutích zamítajících žádosti o propuštění. V podstatě na základě důvodů uvedených v těchto rozhodnutích a pravdivých skutečností uvedených stěžovatelem v jeho odvoláních musí Soud rozhodnout, zda došlo k porušení článku 5 § 3 Úmluvy.

153. Přetrvávání rozumného podezření, že zatčená osoba spáchala trestný čin, je podmínkou sine qua non zákonnosti pokračující vazby, avšak po uplynutí určité doby již nepostačuje. V takových případech musí Soud stanovit, zda další důvody uvedené soudními orgány i nadále opravňují ke zbavení svobody. Tam, kde jsou takovéto důvody „relevantní“ a „postačující“ se Soud musí rovněž ujistit o tom, zda příslušné vnitrostátní orgány projevily „zvláštní péči“ při vedení řízení (viz rozsudek ve věci *Contrada v. Itálie* ze dne 24. srpna 1998, Reports 1998-V, str. 2185, § 54 a rozsudek ve věci *I.A. v. Francie* ze dne 23. září 1998, Reports 1998-VII, str. 2978, § 102).

(ii) Aplikace těchto principů v daném případě

154. Soud poznamenává, že příslušné orgány zkoumaly, zda má stěžovatel zůstat ve vazbě na základě jeho žádostí o propuštění ve třech případech: 6. května 1992, 29. prosince 1992 a 8. února 1993. Kromě toho dne 22. června 1993 posuzovaly, zda má být povolená doba pro vazbu během procesu prodloužena (viz výše odstavec 14-20).

Při odmítnutí stěžovatele propustit se orgány odvolávaly souběžně na existenci závažných důkazů o jeho vině, na nebezpečí nátlaku, který by byl vyvíjen na svědky, a na riziko, že budou zfalšovány důkazy. Rovněž se odvolávaly na presumpci zakotvenou v článku 275 § 3 zákoníku o trestním řízení (viz výše odstavec 87).

Při rozhodování o prodloužení vazby během procesu připomínaly riziko, že důkazy budou zfalšovány, skutečnost, že stěžovatel je nebezpečný, složitost případu a potřeby vyšetřování, včetně potřeby provádět velmi složitá bankovní šetření.

(aa) Zda přetrvávaly rozumné důvody pro podezření stěžovatele

155. Pokud jde o „rozumné podezření“, Soud připomíná, že skutečnost, že stěžovatel nebyl obžalován nebo předveden před soud, ještě nutně neznamená, že účel jeho vazby nebyl v souladu s článkem 5 § 1 písm. c). Existenci takového účelu je třeba posuzovat nezávisle na jeho dosažení a písm. c) článku 5 § 1 nepředpokládá, že policie získala dostatečné důkazy k podání obžaloby, ať již v okamžiku zatčení nebo po dobu stěžovatelovy vazby (viz rozsudek ve věci Erdagoz v. Turecko ze dne 22. října 1997, Reports 1997-VI, str. 2314 a rozsudek ve věci Brogan a ostatní v. Spojené království ze dne 29. listopadu 1988, Serie A č. 145-B, str. 29, § 53).

Aby však existovalo rozumné podezření, musí existovat skutečnosti nebo informace, které by uspokojily objektivního pozorovatele v tom, že dotčená osoba mohla spáchat trestný čin (viz citovaný rozsudek ve věci Erdagoz, str. 2314, § 51 in fine a rozsudek ve věci Fox, Campbell a Hartley v. Spojené království ze dne 30. srpna 1990, Serie A č. 182, str. 16, § 32).

156. V daném případě pocházela tvrzení proti stěžovateli z jediného zdroje, jímž byl pentito, který v roce 1992 uvedl, že se nepřímo dověděl, že stěžovatel je pokladníkem mafiánské organizace (viz výše odstavec 10). Podle příslušných orgánů byla v roce 1992 tato tvrzení dostatečným důkazem k ospravedlnění stěžovatelovy vazby s ohledem na obecnou důvěryhodnost a spolehlivost zmíněného pentito (viz výše odstavec 12).

157. Soud si je vědom toho, že spolupráce s pentiti je velmi důležitou zbraní italských orgánů v jejich boji s Mafií. Použití prohlášení pentiti však vyvolává složité problémy, jelikož s ohledem na jejich povahu může být s takovými prohlášeními manipulováno a mohou být činěna čistě proto, aby byly získány výhody, které italské právo pro pentiti zajišťuje, nebo pro osobní výhody. Někdy dvojnásobná povaha takovýchto prohlášení a riziko, že osoba může být obžalována a zatčena na základě neproověřených tvrzení, jež nejsou nutně nestranná, nesmí být proto podceňovány (viz Contrada v. Itálie, stížnost č. 27143/95, rozhodnutí Komise ze dne 14. ledna 1997, Decisions and Reports 88-B, str. 112).

158. Z těchto důvodů, jak uznávají vnitrostátní soudy, musí být prohlášení pentiti podepřena dalšími důkazy. Kromě toho to, co je známo z doslechu, se musí opírat o objektivní důkazy.

159. To platí podle názoru Soudu zejména tam, kde se přijímá rozhodnutí o prodloužení vazby během procesu. I když podezřelý může být platně zadržen na počátku řízení na základě prohlášení učiněných pentiti, stávají se takováto prohlášení časem méně relevantními, a to zejména tehdy, nejsou-li během vyšetřování odhaleny další důkazy.

160. V daném případě Soud poznamenává, že jak potvrdily Okresní soud v Trapani a Odvolací soud v Palermu ve svých rozhodnutích o zproštění stěžovatele viny, neexistovaly důkazy na podporu důkazu o doslechu B. F. Naopak hlavní, byť nepřímý zdroj informací B. F. zemřel v roce 1989 a ten získal tuto zprávu od jiné osoby, která byla rovněž zavražděna předtím, než mohla být vyslechnuta. Kromě toho se prohlášení B.F. již během vyšetřování dostala do rozporu s výpovědí jiných pentiti, kteří uvedli, že stěžovatele neznají (viz výše odstavec 18).

161. Za těchto okolností by byly zapotřebí velmi naléhavé důvody pro délku vazby stěžovatele (dva roky a sedm měsíců), aby mohla být odůvodněná ve smyslu článku 5 § 3.

(bb) „Další důvody“ pro pokračování vazby

162. Vnitrostátní soudy poukazovaly na riziko nátlaku vůči svědkům a zfalšování důkazů, na skutečnost, že obviněný je nebezpečný, na složitost případu a na požadavky vyšetřování.

Odvolávaly se rovněž na presumpci zakotvenou v článku 275 § 3 zákoníku o trestním řízení (viz výše odstavec 87).

163. Soud poznamenává, že důvody uvedené v relevantních rozhodnutích byly rozumné, přinejmenším na počátku, i když byly také velmi obecné. Soudy se odvolávaly na vězně vcelku a povahu trestného činu zmínily pouze abstraktně. Nepoukázaly na žádný aspekt, který by prokazoval, že zmíněná rizika skutečně existují, a neprokázaly, že stěžovatel, který neměl žádný záznam a jehož role v mafiánské organizaci byla údajně malá - prokurátor požadoval v jeho případě odnětí svobody na tři roky - znamenal nebezpečí. Nebylo přihlédnuto ke skutečnosti, že obvinění proti stěžovateli spočívala na důkazech, které během času spíše zeslábly než zesílily.
164. Proto má Soud za to, že důvody uvedené v napadených rozhodnutích nebyly dostatečné, aby ospravedlnily to, že stěžovatel byl držen ve vazbě po dobu dvou let a sedmi měsíců.
165. Stručně řečeno, vazba byla v daném případě porušením článku 5 § 3 Úmluvy.

III. Údajné porušení článku 5 § 1 Úmluvy

166. Stěžovatel uvedl, že byl nezákonně držen ve vazbě po dobu dvanácti hodin po svém zproštění viny.
167. Článek 5 § 1 Úmluvy stanoví:

„1. Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

1. a) zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem;
2. b) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby proto, že se nepodrobila rozhodnutí vydanému soudem podle zákona, nebo proto, aby bylo zaručeno splnění povinnosti stanovené zákonem;
3. c) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání;
4. d) jiné zbavení svobody nezletilého na základě zákonného rozhodnutí pro účely výchovného dohledu nebo jeho zákonné zbavení svobody pro účely jeho předvedení před příslušný orgán;
5. e) zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků;
6. f) zákonné zatčení nebo jiné zbavení osobní svobody osoby, aby se zabránilo jejímu nepovolenému vstupu na území, nebo osoby, proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání.“
7. Stěžovatel namítl, že měl být propuštěn ihned poté, co byl zproštěn viny. Před jeho výslechem mělo být zkontrolováno, zda existují další důvody pro jeho vazbu, pro případ, že bude propuštěn. Zbývající administrativní formalities mohly být provedeny po jeho propuštění.
8. Vláda poukázala na to, že ačkoliv je vězeň pokládán za „svobodného“, jakmile bylo při ústním jednání vyneseno jeho zproštění viny, nemůže být propuštěn, dokud nejsou provedeny určité administrativní formalities, především kontrola, zda neexistují další důvody pro vazbu. Jelikož vězeňským orgánům příslušelo provést tuto kontrolu na základě instrukcí od úřadu veřejného prokurátora, musel být vězeň, dříve než mohl být propuštěn, přepraven zpět do vězení. V daném případě musel být stěžovatel přepraven z Trapani, kde probíhal proces, do Termini Imerese - vzdálenost přibližně 120 kilometrů.

Pokud jde o zdržení způsobené absencí registračního úředníka, vyznamenal ministr spravedlnosti nótou ze dne 31. ledna 1997 adresovanou Komisi, že bylo neospravedlnitelné. Dále pak ministr vysvětlil, že od března 1996 byly vydány instrukce guvernérům trestních institucí, že vězni mohou být propuštěni kdykoliv, včetně noci.

170. Soud připomíná, že seznam výjimek k právu na svobodu zajištěnému článkem 5 § 1 je vyčerpávající a pouze úzká interpretace těchto výjimek je konsistentní s účelem tohoto ustanovení, zejména aby se zajistilo, že nikdo nebude arbitrárně zbaven své svobody (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci Giulia Manzoni v. Itálie*) ze dne 1. července 1997, Reports 1997-IV, str. 1191, § 25 a rozsudek ve věci Quinn v. Francie ze dne 22. března 1995, Serie A č. 311, str. 17, §42).
171. I když je pravdou, že pro účely článku 5 § 1 písm. c) vazba přestává být oprávněnou „dnem, ve kterém je rozhodnuto o obvinění“ (viz výše odstavec 147) a že tudíž vazba po zproštění viny již není pokryta tímto ustanovením, „určité zdržení při výkonu rozhodnutí propustit zadrženého je často nevyhnutelné, avšak musí být omezeno na minimum“ (viz výše citovaný rozsudek ve věci Giulia Manzoni, str. 1191, § 25 in fine).
172. Soud však poznamenává, že v daném případě bylo prodlení při propuštění stěžovatele pouze zčásti způsobeno potřebou nezbytných administrativních formalit, které bylo třeba provést. Další prodlení při propuštění stěžovatele mezi 0,25 h a ráno 13. listopadu 1993 bylo způsobeno absencí registračního úředníka. Teprve po jeho návratu bylo možné prověřit, zda existují některé další důvody pro ponechání stěžovatele ve vazbě, a vyřídit další administrativní formalities požadované pro propuštění (viz výše odstavec 24).
173. Za těchto okolností nebyla pokračující vazba stěžovatele prvním krokem při výkonu nařízení o jeho propuštění, takže nespádala pod § 1 písm. c) nebo pod jiný pododstavec článku 5.
174. Proto byl v tomto ohledu článek 5 § 1 porušen.
175. Údajné porušení článku 8 Úmluvy
176. Stěžovatel si stěžoval, že správa vězení Pianosa censurovala jeho korespondenci s rodinou a s advokátem.

Článek 8 Úmluvy stanoví:

- „1. Každý má právo na respektování své ... korespondence.
2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“
3. Komise vyjádřila jednomyslný názor, že článek 8 Úmluvy byl v daném případě porušen, protože zasahování do stěžovatelova práva na respektování jeho korespondence nebylo „v souladu se zákonem“. Komise řekla, že aplikovatelná legislativa - oddíl 18 zákona č. 354 z roku 1975, který neobsahuje žádná pravidla ohledně délky období, během níž může být korespondence vězňů censurována, nebo důvody, na jejichž základě může být censura nařízena - neuvádí s dostatečnou jasností rozsah volné úvahy příslušných orgánů v této oblasti, ani neposkytuje směrnici, jak má být censura prováděna. Komise se odvolala na rozsudky Soudu v případech Calogero Diana a Domenichini, které se rovněž týkaly censury korespondence vězňů (viz rozsudek ve věci Calogero Diana v. Itálie ze dne 15. listopadu 1996, Reports 1996-V, str. 1775-76, § 29-33 a rozsudek ve věci Domenichini v. Itálie ze dne 15. listopadu 1996, Reports 1996-V, str. 1799-800, § 29-33).
4. Ve světle rozhodnutí Soudu v rozsudcích Calogero Diana a Domenichini Váda neodporuje závěru Komise. V rozsudcích se vysvětluje, že ministr spravedlnosti předložil dne 23. července 1999 Senátu změnu příslušného zákona, aby jej uvedl do souladu s výše uvedenými rozsudky Soudu.
5. Soud souhlasí s Vládou a s Komisí, že došlo k „zasahování státního orgánu“ při výkonu práva stěžovatele na respektování jeho korespondence, které je zaručeno odstavcem 1 článku 8.
6. Takovéto zasahování je v rozporu s článkem 8, pokud není „v souladu se zákonem“, nesleduje jeden nebo více účelů uvedených v odstavci 2, dále pokud není „nezbytné v demokratické

společnosti“, aby jich bylo dosaženo (viz následující rozsudky: Silver a ostatní v. Spojené království, 25. března 1983, Serie A č. 61, str. 32, § 84; Campbell v. Spojené království, 25. března 1992, Serie A č. 233, str. 16, § 34; Calogero Diana citovaný výše, str. 1775, § 28; Domenichini citovaný výše, str. 1799, § 28; Petra v. Rumunsko, 23. září 1998, Reports 1998-VII, str. 2853, § 36).

7. „V souladu se zákonem“
8. Období od 21. dubna 1992 do 20. července 1992, od 15. září 1993 do 21. února 1994 a od 13. srpna 1994 do 13. listopadu 1994
9. Censura stěžovatelovy korespondence během výše uvedených období byla nařízena rozhodnutími Okresního soudu v Trapani a opírala se o oddíl 18 zákona č. 354 z roku 1975 (viz výše odstavce 54 a 58). Soud však nevidí důvod nesouhlasit s názorem Komise, že navzdory souladu s tímto ustanovením nebyla censura stěžovatelovy korespondence v souladu s článkem 8 Úmluvy.
10. Období od 20. července 1992 do 15. září 1993
11. Během tohoto období se censura opírala o nařízení ministra spravedlnosti přijaté na základě oddílu 41 bis zákona č. 354 z roku 1975 (viz výše odstavce 55-56).
12. Soud poznamenává, že italský Kasační soud, vycházející z článku 15 Ústavy, konstatoval, že ministr spravedlnosti není oprávněn činit opatření týkající se korespondence vězňů a že tudíž jednal z hlediska italského práva ultra vir es (viz výše odstavec 102). Proto byla censura stěžovatelovy korespondence v tomto období protiprávní ve světle vnitrostátního práva a nebyla „v souladu se zákonem“ ve smyslu článku 8 Úmluvy.
13. Období od 21. února 1994 do 10. června 1994
14. Během tohoto období neexistoval žádný právní základ pro censuru stěžovatelovy korespondence (viz výše odstavec 59).
15. Závěr
16. Závěrem lze konstatovat, že různá opatření ohledně censury jeho korespondence, která stěžovatel napadl, nebyla nikdy „v souladu se zákonem“ ve smyslu článku 8 Úmluvy. Proto došlo k porušení tohoto článku.
17. Účel a nutnost zasahování
18. Ve světle výše uvedeného závěru Soud nepokládá za nutné v daném případě zkoumat, zda byly splněny další podmínky odstavce 2 článku 8.
19. Údajné porušení článku 6 § 3 Úmluvy
20. Stěžovatel si rovněž stěžoval na porušení jeho práv obhajoby s tím, že jeho korespondence s jeho advokátem byla censurována. Odvolával se na článek 6 Úmluvy, jehož relevantní část stanoví:

„3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

(b) mít přiměřený čas a možnosti k přípravě obhajoby;

(c) obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují;

187. Soud má za to, že ve světle jeho závěru ohledně článku 8 Úmluvy je tato stížnost absorbována předchozí stížností.
188. Dále pak, pro každý případ, Soud poznamenává, že stěžovatel neuvedl, jakým způsobem byla jeho obhajoba negativně ovlivněna censurou jeho korespondence s jeho advokátem; kromě toho byl stěžovatel s konečnou platností na konci daného řízení zproštěn viny.
189. Údajné porušení článku 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě
190. Stěžovatel tvrdil, že skutečnost, že byl dán pod zvláštní policejní dohled navzdory svému zproštění viny, znamenala porušení článku 2 Protokolu č.4, který stanoví:

„1. Každý, kdo se právoplatně zdržuje na území některého státu, má na tomto území právo svobody pohybu a svobody zvolit si místo pobytu.

2. Každý může svobodně opustit kteroukoliv zemi, i svou vlastní.
3. Žádná omezení nemohou být uvalena na výkon těchto práv kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, udržení veřejného pořádku, předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.
4. Práva uvedená v odstavci 1 mohou v určitých oblastech podléhat omezením stanoveným podle zákona a odůvodněným veřejným zájmem v demokratické společnosti.“
5. Vláda zdůraznila důležitost preventivních opatření, kdy se jedná o podezřelé členy Mafie. Přitom dodala, že skutečnost, že stěžovatel byl zproštěn viny, nemá vliv na zákonnost preventivních opatření, jež byla vůči němu přijata. V italském právním řádu jsou tresty za trestné činy a preventivní opatření zcela odděleny. Tresty znamenají odpověď na nezákonný akt a průvodní následky; preventivní opatření jsou prostředky předcházející výskytu takových aktů. Jinými slovy, trest se ukládá, byl-li již trestný čin spáchán, zatímco preventivní opatření sledují ochranu před rizikem budoucích trestných činů. Soud to skutečně již akceptoval v rozsudku ve věci Raimondo (viz rozsudek ve věci Raimondo v. Itálie*) ze dne 22. února 1994, Serie A č. 281-A, str. 19, § 39).

V daném případě, ačkoliv stěžovatel byl zproštěn viny (Vláda zdůraznila v této souvislosti, že formulace „s výhodou z důvodu pochybnosti“ již byla zrušena), existovaly závažné důkazy jeho viny, což opravňovalo k jeho uvěznění, a že tyto důkazy nebyly během procesu vyvráceny.

191. Stěžovatel uvedl, že po jeho zproštění viny z důvodu, že „nespáchal trestný čin“, s ním již nemělo být zacházeno jako s mafiánským kriminálním, jelikož „závažné důkazy“ proti němu již byly, navzdory tvrzení Vlády, vyvráceny během procesu.
192. Komise usoudila, že důvody, jichž se dovolávaly italské soudy, zejména skutečnost, že stěžovatel měl rodinné vazby na Mafii, nebyly postačující.
193. Soud poznamenává, že stěžovatel byl po tři roky (od 19. listopadu 1994 do 18. listopadu 1997 – viz výše odstavce 69 a 76) podroben velmi přísným omezením v jeho svobodě pohybu, což nepochybně znamenalo zasahování do jeho práv zaručených článkem 2 Protokolu č. 4 (viz rozsudek ve věci Guzzardi v. Itálie ze dne 6. listopadu 1980, Serie A č. 39, str. 33, § 92 a výše citovaný rozsudek ve věci Raimondo, str. 19, § 39).
194. Tato opatření se opírala o zákony č. 1423/56, 575/65, 327/88 a 55/90 (viz výše odstavce 103-09) a byla tudíž „v souladu se zákonem“ ve smyslu třetího odstavce článku 2. Opatření jasně sledovala legitimní účely: „udržení veřejného pořádku“ a „předcházení zločinnosti“ (viz výše citovaný rozsudek ve věci Raimondo, str. 19, § 39).
195. Avšak opatření musela být také „nezbytná v demokratické společnosti“, aby bylo dosaženo oněch legitimních účelů.

V této souvislosti má Soud za to, že je legitimní, aby preventivní opatření, včetně zvláštního dohledu, byla přijímána vůči osobám podezřelým z členství v Mafii, a to dokonce před jejich usvědčením, jelikož jejich účelem je předcházet spáchání trestných činů. Kromě toho zproštění viny nutně nezabývá takováto opatření jejich opodstatnění, protože konkrétní důkazy shromážděné během procesu, byť nejsou postačující pro usvědčení, mohou přesto opravňovat k rozumným obavám, že dotčená osoba může v budoucnu páchat trestnou činnost.

196. V daném případě bylo rozhodnutí dát stěžovatele pod zvláštní dohled přijato dne 10. května 1993 v době, kdy skutečně existovaly některé důkazy, že je členem Mafie, avšak opatření bylo uvedeno v účinnost až 19. listopadu 1994 po jeho zproštění viny Okresním soudem v Trapani (viz výše odstavce 63 a 69).

Soud posoudil důvody, jichž se dovolávaly italské soudy, když odmítly zrušit toto opatření po zproštění viny stěžovatele, zejména tvrzení B. F., že stěžovatel měl kontakty s klanem Mafie, jak dokazovala skutečnost, že jeho zesnulý švagr byl vůdcem hlavního klanu (rozhodnutí Okresního soudu v Trapani ze dne 11. června 1996 - viz výše odstavec 72) a skutečnost, že „stěžovatel neprojevil žádnou skutečnou změnu ve svém životním stylu nebo že neprojevil skutečnou lítost“ (rozhodnutí Okresního soudu v Trapani - viz výše odstavec 75).

Soud nechápe, jak pouhá skutečnost, že manželka stěžovatele byla sestrou již zesnulého mafiánského bosse, mohla opravňovat k tak přísným opatřením proti jeho osobě při absenci jakéhokoli konkrétního důkazu, který by prokazoval, že existuje reálné riziko, že bude páchat trestnou činnost. Pokud jde o změnu jeho životního stylu a projevů lítosti, Soud si je vědom toho, že stěžovatel, který neměl žádnou kriminální minulost, byl zproštěn podezření, že je členem Mafie, s odůvodněním, že nemohl být předložen žádný konkrétní důkaz na podporu tohoto tvrzení ani během předběžného vyšetřování, ani během procesu.

197. Aniž by podceňoval hrozbu, kterou Mafie znamená, Soud dospívá k závěru, že omezení stěžovatelovy svobody pohybu nelze pokládat za „nezbytné v demokratické společnosti“.

Proto došlo k porušení článku 2 Protokolu č.4.

VII. Údajné porušení článku 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě

198. Stěžovatel měl za to, že skutečnost, že byl navzdory svého zproštění viny zbaven občanských práv, byla porušením článku 3 Protokolu č. 1, který stanoví:

„Vysoké smluvní strany se zavazují konat v rozumných intervalech svobodné volby s tajným hlasováním za podmínek, které zajistí svobodné vyjádření názorů lidu při volbě zákonodárního sboru.“

199. Vláda tvrdila, že účelem opatření bylo zabránit Mafii, aby vykonávala jakýkoliv vliv přes volené orgány. Ve světle reálného rizika, že osoby podezřelé z příslušnosti k Mafii mohou vykonávat své volební právo ve prospěch jiných členů Mafie, nebylo dočasné zbavení stěžovatele občanských práv disproporcionální.

200. Komise oproti tomu shledala, že opatření bylo disproporcionální, a to zejména ve světle skutečnosti, že stěžovatel byl zproštěn viny, a nebezpečí, že stěžovatel bude v důsledku toho odcizen od společnosti.

201. Soud poukazuje na to, že v článku 3 Protokolu č. 1, který zakotvuje „svobodné“ volby v „rozumných intervalech“ „s tajným hlasováním“ a „za podmínek, které zajistí svobodné vyjádření názorů lidu“, jsou implicitně zahrnuta subjektivní práva volit a být volen. Ačkoliv jsou tato práva důležitá, nejsou absolutní. Jelikož je článek 3 uznává, aniž by je výslovně vyjádřil a aniž by je vůbec definoval, existuje zde prostor pro jejich implikovaná omezení (viz rozsudek ve věci Mathieu a Clerfayt v. Belgie ze dne 2. března 1987, Serie A č. 113, str. 23, § 52). Ve svých vnitrostátních právních rádech podrobují smluvní strany práva volit a být volen podmínkám, které článek 3 v podstatě nezakazuje. Smluvní strany mají v této oblasti široký rozsah volné úvahy, avšak Soudu jako poslední instanci přísluší stanovit, zda požadavky Protokolu č. 1 byla splněny; Soud se musí ujistit o tom, že podmínky neomezují uvedená práva do takové míry, že poškozují jejich samotnou podstatu a že je zbavují jejich účinnosti, že jsou uložena při sledování legitimního účelu a že použité prostředky nejsou disproporcionální (viz rozsudky ve věci Gitonas a ostatní v. Řecko ze dne 1. července 1997, Reports 1997-IV, str. 1233, § 39 a Matthews v. Spojené království*) /GC/, č. 24833/94, § 63, ECHR 1999-I).

202. Soud poznamenává, že osoby, které jsou podrobeny zvláštnímu policejnímu dohledu, jsou automaticky vyškrtuty z volebního seznamu, když jsou jim odebrána jejich občanská práva,

protože znamenají „nebezpečí pro společnost“ nebo, jak je tomu v tomto případě, jsou podezřelí z příslušnosti k Mafii (viz výše odstavce 107 a 110). Vláda poukázala na riziko, že osoby „podezřelé z příslušnosti k Mafii“ mohou vykonávat své volební právo ve prospěch jiných členů Mafie.

203. Soud nepochybuje o tom, že dočasné zbavení volebního práva osob, proti nimž existují důkazy, že jsou členy Mafie, sleduje legitimní účel. Soud však poznamenává, že ačkoliv zvláštní policejní dohled nad stěžovatelem byl v daném případě uložen během procesu, byl aplikován až poté, co proces skončil, jakmile byl stěžovatel zproštěn viny s odůvodněním, že „nespáchal trestný čin“. Soud neakceptuje názor vyslovený Vládou, že během procesu nebyly vyvráceny závažné důkazy o stěžovatelově vině. Toto tvrzení je v rozporu se zněním rozsudků Okresního soudu v Trapani (viz výše odstavec 23) a Odvolacího soudu v Palermu (viz výše odstavec 26). Takže když bylo jeho jméno odstraněno z volebního seznamu, neexistovaly zde konkrétní důkazy, o něž by se mohlo opírat „podezření“, že je stěžovatel příslušníkem Mafie (viz výše, *mutatis mutandis*, odstavec 196).

Za těchto okolností nemůže Soud pokládat dané opatření za proporcionální.

Proto došlo k porušení článku 3 Protokolu č. 1.

VIII. Aplikace článku 41 Úmluvy

204. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Škoda
2. Stěžovatel požadoval 2 000 000 000 italských lir (ITL) jako náhradu fyzické a morální újmy. Dále pak požadoval 1 000 000 000 ITL jako náhradu finanční škody, kterou utrpěl v důsledku konfiskace některých jeho nemovitostí a uzavření diskotéky během procesu až do roku 1995 a obstarání jeho podílu ve společnosti.
3. Vláda namítla, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi údajnou finanční škodou a údajnými porušeními a zdůraznila, že stěžovatel si před orgány Úmluvy nestěžoval na konfiskaci a na obstarání. Pokud jde o délku vazby, Vláda uvedla, že stěžovateli již byla přiznána dostatečná náhrada škody vnitrostátními soudy.
4. Pokud jde o konfiskaci stěžovatelovy půdy a obstarání podílu v jeho společnosti, Soud akceptuje argument Vlády, že neexistuje příčinná souvislost mezi částkami požadovanými za úhradu finanční škody a porušeními shledanými v daném případě. Soud musí rovněž vzít v úvahu skutečnost, že stěžovatel získal před vnitrostátními soudy náhradu škody, kterou mohl utrpět v důsledku jeho vazby během procesu.

Soud má však za to, že s přihlédnutím k závažnosti a k několika porušením shledaným v daném případě, by měla být stěžovateli přiznána náhrada morální újmy. Vycházející ze zásady ekvity, jak předvídá článek 41 Úmluvy, Soud mu přiznává částku 75 000 000 ITL.

1. Náklady a výdaje
2. Na závěr stěžovatel požadoval náhradu svých výdajů a poplatků vynaložených před Komisí a před Soudem, avšak jejich výši nevyčísлил.
3. Vláda přenechala tuto otázku k volné úvaze Soudu.
4. S přihlédnutím ke skutečnosti, že stěžovatel, který před Komisí dostal právní pomoc, nekvantifikoval svůj požadavek na náklady a výdaje, ani nepředložil žádný doklad o poplatcích,

Soud jej zamítá (viz výše citovaný rozsudek ve věci Calogera Diana, str. 1778, § 47 a rozsudek ve věci Papageorgiou v. Řecko ze dne 22. října 1997, Reports 1997-VI, str. 2293, § 60). Stěžovatel však jistě vynaložil určité náklady při ústním jednání před Soudem. Soud shledává rozumným přiznat mu z tohoto titulu částku 6 000 000 ITL.

5. Úroky z prodlení
6. Podle informací, jež má Soud k dispozici, činí zákonná úroková sazba aplikovatelná v Itálii v den přijetí tohoto rozsudku 2,5 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Potvrzuje devíti hlasy proti osmi, že nebyl porušen článek 3 Úmluvy, pokud jde o stěžovatelovo tvrzení o špatném zacházení ve vězení Pianosa;
2. Potvrzuje jednomyslně, že byl porušen článek 3 Úmluvy tím, že nebylo provedeno prošetření tohoto tvrzení;
3. Potvrzuje jednomyslně, že nebyl porušen článek 3 Úmluvy, pokud jde o podmínky přepravy z vězení Pianosa;
4. Potvrzuje jednomyslně, že stěžovatel může o sobě tvrdit, že je „obětí“ ve smyslu článku 34 Úmluvy, pokud jde o délku jeho předprocesní vazby;
5. Potvrzuje jednomyslně, že byl porušen článek 5 § 3 Úmluvy, pokud jde o délku vazby během procesu;
6. Potvrzuje jednomyslně, že byl porušen článek 5 § 1 Úmluvy, pokud jde o stěžovatelovu vazbu po 0,25 hod. dne 13. listopadu 1994;
7. Potvrzuje jednomyslně, že byl porušen článek 8 Úmluvy, pokud jde o censuru stěžovatelovy korespondence;
8. Potvrzuje jednomyslně, že není nutné posuzovat otázku censury stěžovatelovy korespondence s jeho advokátem podle článku 6 § 3 Úmluvy;
9. Potvrzuje jednomyslně, že byl porušen článek 2 Protokolu č. 4, pokud jde o preventivní opatření uložená vůči stěžovateli;
10. Potvrzuje jednomyslně, že byl porušen článek 3 Protokolu č. 1, pokud jde o zbavení stěžovatele občanských práv;
11. Potvrzuje jednomyslně, že

(a) žalovaný stát zaplatí stěžovateli do tří měsíců 75 000 000 (sedmdesát pět milionů) italských lir jako náhradu morální újmy a 6 000 000 (šest milionů) italských lir jako úhradu nákladů vynaložených při ústním jednání před Soudem;

(b) prosté úroky s roční sazbou 2,5 % budou splatné po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání;

12. Zamítá jednomyslně zbytek stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 6. dubna 2000.

Paul MAHONEY

zástupce tajemníka Soudu

Luzius WILDHABER

předseda

1) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - Přílohový sešit

XXXIX-XL/2004, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 15473/89, str. 2.

1) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - Přílohový sešit XV/1998, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 19218/91, str. 2.

1) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - Přílohový sešit XI/1992, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 12954/87, str. 2.

1) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - Přílohový sešit XXI/2000, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 24833/94, str. 30.